

ORGANIZACE SPOJENÝCH NÁRODŮ
24. zvláštní zasedání Valného shromáždění OSN:
Zpráva ad hoc pracovního výboru

Valné shromáždění
Úřední záznamy
24. zvláštní zasedání
Dodatek č. 3 (A/S-24/8/Rev.1)

OSN ♦ New York 2000

Poznámka

Symboly v dokumentech OSN jsou složeny z velkých písmen v kombinaci s číslicemi. Uvedení takového symbolu znamená odkaz na dokument OSN.

Obsah:

<i>Kapitola</i>	<i>Odstavce</i>	<i>Stránka</i>
I. Úvod	1 - 14	
II. Postup zvolený ad hoc pracovním výborem	15 - 17	
III. Doporučení ad hoc pracovního výboru	18 - 156	

Kapitola I

Úvod

1. Na první plenární schůzi svého 24. zvláštního zasedání ustavilo Valné shromáždění ad hoc pracovní výbor 24. zvláštního zasedání a aklamací zvolilo za předsedu Cristiána Maqueiru (Chile).
2. Ad hoc výbor se sešel na pěti schůzích ve dnech 26., 27 a 30. června a 1. července 2000 a vyslechl vystoupení zástupců programů OSN a dalších orgánů systému OSN, jakož i zástupců nevládních organizací, a posoudil otázku návrhů na další iniciativy pro sociální rozvoj (bod pořadu jednání 8).
3. Na své první a čtvrté schůzi 26. a 30. června ad hoc pracovní výbor zvolil aklamací tyto místopředsedy: Bagher Asadi (Islámská republika Irán), Ion Gorita (Rumunsko), Khereddine Ramoul (Alžírsko) a Koos Richelle (Nizozemí). Ad hoc pracovní výbor rozhodl, že pan Asadi bude také zpravodajem výboru.
4. Ad hoc pracovní výbor rovněž rozhodl, že Zola Skweyiya (Jižní Afrika), předseda Komise pro sociální rozvoj, bude působit jako ex officio člen byra.
5. V souvislosti s posouzením bodu pořadu jednání č. 8 byla ad hoc pracovnímu výboru na jeho druhé a obnovené druhé schůzi předložena zpráva Přípravného výboru pro zvláštní zasedání Valného shromáždění nazvaná „Světový summit o sociálním rozvoji a následné iniciativy: dosažení sociálního rozvoje pro všechny v globalizujícím se světě“ (A/S-24/2 a Add.1 a Add.2 (části I-III)).
6. Na první schůzi vystoupil zástupce generálního tajemníka pro hospodářské a sociální otázky.
7. Dále vystoupili výkonný ředitel Společného programu OSN pro HIV/AIDS, výkonný ředitel Populačního fondu OSN a náměstek výkonného ředitele Světového potravinového programu.
8. Na stejné schůzi vystoupili také generální ředitel Organizace OSN pro výchovu, vědu a kulturu a zástupce Organizace OSN pro výživu a zemědělství.
9. Na stejné schůzi výbor rovněž vyslechl vystoupení zástupců následujících nevládních organizací majících zvláštní poradní statut u Hospodářské a sociální rady: Mezinárodní federace „University Women“, „Indian Movement Tupaj Amaru“, Národní asociace kubánských ekonomů.
10. Na druhé schůzi 26. června vystoupili: vysoká komisařka OSN pro lidská práva, administrátor Rozvojového programu OSN (UNDP), náměstek výkonného tajemníka Hospodářské a sociální komise pro západní Asii a výkonná ředitelka Rozvojového fondu PSN pro ženy.
11. Dále vystoupili: výkonná ředitelka Světové banky, generální ředitelka Světové zdravotnické organizace, zástupce Organizace OSN pro průmyslový rozvoj, generální ředitel Mezinárodní organizace práce a zástupce Mezinárodního měnového fondu.
12. Na stejné schůzi vystoupili také zástupci následujících nevládních organizací: International Federation of Settlements and Neighbourhood Centres, International Movement ATD Fourth World, Centre Europe - Tiers Monde, Brahma Kumaris World Spiritual University, World Family Organization, Commission of the Churches on International Affairs of the World Council of Churches (v zastoupení ekumenického týmu), Women's International League for Peace and Freedom, Centro di Ricerca e

Documentazione Febrario 74, Instituto del Tercer Mundo (v zastoupení Development Caucus), Women's Environment and Development Organization, Arab Non-Governmental Organization Network for Development (v zastoupení Arab Caucus).

13. Na třetí schůzi 27. června vystoupil náměstek výkonného ředitele Dětského fondu Spojených národů.
14. Na téže schůzi vyslechl výbor vystoupení zástupců následujících nevládních organizací: World Confederation of Labour, Rehabilitation International (sít' lidí se zdravotním postižením), Triglav Circle, International Cooperation for Development and Solidarity (v zastoupení široké koalice katolických organizací), European Federation of Women Working in the Home, Citizen's Coalition for Economic Justice (v zastoupení výboru nevládní organizace pro daň z měnových transakcí na rozvoj lidí), International League for the Rights and Liberation of Peoples, Centre for Practice-Oriented Feminist Science, World Federation of Methodist and United Church Women, All India Women's Conference (v zastoupení společné skupiny žen), China Society for the Promotion of the Guangcai Programme, International Association for Community Development, International Young Catholic Students and International Movement of Catholic Students, International Society for Traumatic Stress Studies.

Kapitola II

Postup zvolený ad hoc pracovním výborem

15. Na své 5. schůzi 1. července posoudil ad hoc pracovní výbor návrh své zprávy (A/S-24/AC.1/L.2 a Add.1-16) a návrh rezoluce předložený předsedou v dokumentu A/S-24/AC.1/L.3. Výbor vyslechl vystoupení zástupců Syrské arabské republiky, Egypta, Pákistánu, Sudánu, Libye, Alžírsko, Kuby, Saudské Arábie, Kuvajtu, Kanady, Islámské republiky Iránu, Qataru, Iráku, Francie (v zastoupení Evropské unie), Spojených států amerických, Maroka, Demokratické lidové republiky Korea, Jordánska, Nigérie (v zastoupení skupiny 77 a Číny), Jamajky, Ománu, Egypta, Senegal, Mauretánie, Bahrajnu, Bangladéše, Jižní Afriky, Azerbajdžánu, Vietnamu, Malajsie, Číny, Tuniska, Etiopie a Indonésie.
16. Vystoupil také pozorovatel z Palestiny.
17. Ad hoc pracovní výbor potom přijal svou zprávu a doporučil Valnému shromáždění, aby přijalo návrh rezoluce, k níž byl připojen text nazvaný „Další iniciativy pro sociální rozvoj“ (viz odstavec 18 níže).

Kapitola III

Doporučení ad hoc pracovního výboru

18. Ad hoc pracovní výbor doporučuje Valnému shromáždění přijmout následující návrh rezoluce:

Další iniciativy pro sociální rozvoj

Valné shromáždění

Přijímá návrh dalších iniciativ pro sociální rozvoj přiložený k této rezoluci.

Příloha

Další iniciativy pro sociální rozvoj

I. Politická deklarace

1. Uplynulo pět let od Světového summitu o sociálním rozvoji, na němž se poprvé v historii hlavy států a vlád shromáždily a uznaly význam sociálního rozvoje a spokojeného života lidí a daly těmto cílům pro 21. století nejvyšší prioritu. Kodaňská deklarace o sociálním rozvoji¹ a Akční program² představují nový konsensus kladoucí trvale udržitelný rozvoj lidí do středu našeho zájmu a slibují vymýtit chudobu, prosazovat plnou a produktivní zaměstnanost a posilovat sociální integraci k dosažení stabilních, bezpečných a spravedlivých společností pro všechny.
2. My, představitelé vlád, kteří jsme se sešli na tomto zvláštním zasedání v Ženevě, abychom posoudili dosažené úspěchy a překážky a rozhodli o dalších iniciativách k urychlení sociálního rozvoje pro všechny, znovu potvrzujeme své odhodlání a závazek provádět Kodaňskou deklaraci a Akční program, včetně v nich obsažených strategií a cílů. Kodaňská deklarace a Akční program nadále zůstanou v příštích letech základním rámcem sociálního rozvoje.
3. V době od summitu se rozšířilo a zesílilo uznání důležitosti sociálního rozvoje, který si vyžaduje vytvoření vhodného prostředí. Kromě toho si lidé stále více uvědomují pozitivní vliv účinné sociální politiky na ekonomický a sociální rozvoj. Naše posouzení a hodnocení ukázalo, že vlády, významné mezinárodní organizace a také představitelé občanské společnosti vyvinuli velké úsilí, aby zlepšili podmínky života lidí a vymýtili chudobu. Pro plné provedení Kodaňské deklarace a Akčního programu je však třeba udělat ještě více. Ujasnilo se také, že neexistuje žádná jediná cesta k dosažení sociálního rozvoje a že všichni mají zkušenosti, znalosti a informace, o které stojí za to se podělit.
4. Globalizace a pokračující rychlý pokrok v technologiích nabízejí nebývalé příležitosti pro sociální a ekonomický rozvoj. Současně tento vývoj nadále představuje vážnou výzvu, vede k rozsáhlým finančním krizím, nejistotě, chudobě, sociálnímu vyloučení a nerovnosti uvnitř společností i mezi nimi. Pro rozvojové země, zejména pro nejméně rozvinuté země a také pro některé země s transformující se ekonomikou zůstávají nevyřešené značné překážky k plné integraci a účasti na globální ekonomice. Pokud se výhody plynoucí ze sociálního a ekonomického rozvoje nerozšíří na všechny země, stále větší počet lidí ve všech zemích a dokonce celé oblasti zůstanou na okraji globální ekonomiky. Musíme nyní jednat, abychom tyto překážky postihující lidi a země překonali a abychom pro všechny lidi realizovali plný potenciál příležitostí, které se nabízejí.

---

1 - Zpráva ze Světového summitu o sociálním rozvoji, Kodaň, 6-12.3.1995 (publikace OSN, Sales No. E.96.IV.8), kapitola I, rezoluce I, příloha I.

2 - Dtto, příloha II

5. Prohlašujeme proto znovu své odhodlání a povinnost vymýtit chudobu, prosazovat plnou a produktivní zaměstnanost, posilovat sociální integraci a vytvářet vhodné prostředí pro sociální rozvoj. K základním prvkům pro dosažení trvalého sociálního rozvoje zaměřeného na zájmy lidí patří udržení míru a bezpečnosti uvnitř národů i mezi nimi, demokracie, vláda zákona, prosazování a ochrana všech lidských práv a základních svobod, včetně práva na rozvoj, účinné a průhledné vládnutí skládající lidem účty, rovnost mezi pohlavími, plné respektování základních zásad a práv na práci a práv migrujících pracovníků. Sociální rozvoj vyžaduje nejen ekonomickou činnost, ale také snížení nerovnosti v rozdělení bohatství a spravedlivější rozdělování výhod plynoucích z ekonomického růstu uvnitř národů i mezi nimi, včetně dosažení otevřeného, spravedlivého, bezpečného, nediskriminačního, předvídatelného a průhledného mezinárodního obchodního systému založeného na multilaterálních pravidlech. Vyžaduje také maximalizovat příležitosti a zaručit sociální spravedlnost a uznat vzájemné vztahy mezi sociálním rozvojem a ekonomickým růstem.
6. Plné a účinné provádění Kodaňské deklarace a Akčního programu je nutné na všech úrovních. Znovu prohlašujeme, že i když za sociální rozvoj odpovídají jednotlivé národy, nelze ho úspěšně uskutečnit bez kolektivního závazku a úsilí mezinárodního společenství. Vyzýváme vlády, OSN a další významné mezinárodní organizace, aby v rámci svého příslušného mandátu posílily kvalitu a důslednost své podpory trvale udržitelnému rozvoji, zejména ve prospěch Afriky a nejméně rozvinutých zemí, jakož i některých zemí s transformující se ekonomikou a aby pokračovaly v koordinaci svého úsilí v tomto směru. Vyzýváme je také, aby rozvíjely koordinované sociální, ekonomické a environmentální přístupy mající na zřeteli hlediska obou pohlaví, s cílem zúžit mezeru mezi cíli a dosaženými výsledky. To vyžaduje nejen projevit politickou vůli, ale také mobilizovat a přidělit další zdroje na národní i mezinárodní úrovni. V této souvislosti se budeme snažit co nejdříve naplnit ještě nedosažený mezinárodně dohodnutý cíl věnovat 0,7% hrubého národního produktu (HNP) průmyslově vyvinutých zemí na celkovou oficiální rozvojovou pomoc (ODA).
7. Uznáváme, že příliš velký rozsah dluhové služby výrazně omezil schopnost rozvojových zemí a také zemí s transformující se ekonomikou podporovat sociální rozvoj. Uznáváme také úsilí zadlužených rozvojových zemí o splnění závazků plynoucích z dluhové služby přes s tím spojené vysoké sociální náklady. Znovu opakujeme svůj závazek k nalezení účinných, spravedlivých, trvalých a na rozvoj zaměřených řešení týkajících se vnějšího zadlužení a břemene dluhové služby rozvojových zemí.
8. Boj s chudobou vyžaduje aktivní účast občanské společnosti i lidí žijících v chudobě. Jsme přesvědčeni, že k dosažení cílů Kodaňské deklarace a Akčního programu je nutný univerzální přístup k vysoce kvalitnímu vzdělávání, včetně příležitostí k získání dovedností požadovaných v ekonomice založené na znalostech, přístup k zdravotní péči a dalším základním sociálním službám a podpora rovných příležitostí pro aktivní účast a sdílení výhod plynoucích z procesu rozvoje. Uznáváme primární odpovědnost vlád v tomto ohledu, ale zdůrazňujeme, že důležité je posílit, tam kde je to vhodné, partnerství veřejného sektoru se soukromým sektorem a dalšími významnými činiteli občanské společnosti.
9. Znovu opakujeme svůj závazek zvláště se zaměřit a věnovat prioritní pozornost boji proti celosvětovým okolnostem, které ohrožují zdraví, bezpečí, mír, bezpečnost a blaho našich národů. Mezi tyto okolnosti patří chronické hladovění, špatná výživa, nezákonný obchod s drogami, organizovaný zločin, korupce, přírodní katastrofy, cizí okupace, ozbrojené

konflikty, nezákonný obchod se zbraněmi, obchod s lidmi, terorismus, netolerantnost a podněcování k rasové, etnické, náboženské a jiné nenávisti, xenofobie, a endemické, nakažlivé a chronické nemoci, zejména HIV/AIDS, malárie a tuberkulóza.

10. Opakovaně vyslovujeme své odhodlání posílit solidaritu s lidmi žijícími v chudobě a věnovat se posílení politik a programů k vytvoření sevřených a soudržných společností pro všechny - muže a ženy, děti, mladé i staré lidi - zejména pro ty, kteří jsou zranitelní, znevýhodnění a marginalizovaní. Uznáváme, že jejich zvláštní potřeby si vyžádají konkrétní cílená opatření, která je vybaví schopností žít produktivněji a naplnit svůj život.
11. K provedení Kodaňské deklarace a Akčního programu je nutné zvýšit mezinárodní spolupráci a uskutečnit také další akce a iniciativy přijaté na zvláštním zasedání a vyrovnat se s výzvami globalizace. Uvědomujeme si potřebu pokračovat v práci na velkém počtu reforem k dosažení lépe fungujícího a stabilnějšího mezinárodního finančního systému, který by byl schopný účinněji a dostatečně včas se vypořádat s novými výzvami rozvoje. Uznáváme nutnost, aby vlády, regionální organizace a všechny orgány a organizace systému OSN v rámci svého pověření sledovaly plnění závěrů přijatých na všech velkých mezinárodních konferencích a summitech.
12. Jsme odhodláni dát nový podnět svému kolektivnímu úsilí o zlepšení životních podmínek lidí, a proto zakládáme další iniciativy k provádění Kodaňské deklarace a Akčního programu. Na počátku nového tisíciletí si uvědomuje svou odpovědnost vůči příštím generacím a vyjadřujeme svůj pevný závazek k sociálnímu rozvoji, včetně sociální spravedlnosti pro všechny v globalizujícím se světě. Vyzýváme všechny lidi, ve všech zemích a vrstvách společnosti a také mezinárodní společenství, aby obnovili své úsilí o dosažení naší společné vize spravedlivějšího světa, v němž zavládne větší rovnost.

II. Přehled a posouzení provádění závěrů přijatých na Světovém summitu o sociálním rozvoji

1. Jedním z nejdůležitějších znaků vývoje, k němuž došlo po Světovém summitu o sociálním rozvoji, který se konal v březnu 1995, je zvýšená priorita, které se sociálnímu rozvoji dostalo při stanovení cílů národní i mezinárodní politiky. Summit také znamenal, že státy uznaly, že dosažení sociálních zlepšení a postavení lidí do středu úsilí o rozvoj je důležitou součástí rozvojových strategií na národní i mezinárodní úrovni. Posouzení a zhodnocení provádění závěrů přijatých na summitu ukazuje, že byly zahájeny četné nové národní politiky a programy. Summit měl také zřejmý vliv na systém OSN, vedl k novému zaměření jeho aktivit a k podnícení jeho činnosti. Je však rovněž zřejmé, že národní a mezinárodní politické odezvy byly nerovnoměrné. Přes určitá dílčí zlepšení nebylo dosaženo pokroku v některých hlavních oblastech a v dalších oblastech je zřejmé zhoršení. Za jeden z klíčových problémů a za nejdůležitější vývoj v období od summitu označil generální tajemník ve své analytické zprávě³ skutečnost, že nerovnost uvnitř států i mezi nimi neustále roste. Dosažení cílů dohodnutých na summitu bude vyžadovat mnohem větší a mnohem komplexnější činnost a nové inovativní přístupy (viz část III níže) všech činitelů na mezinárodní, vládní i nevládní úrovni, s přihlédnutím k závěrům přijatým na významných konferencích a summitech OSN.
2. V období od konání summitu přináší globalizace nové výzvy pro splnění přijatých závazků a uskutečnění cílů summitu. Globalizace a prohloubení vzájemné závislosti poskytuje mnoho výhod a příležitostí, ale jsou také spojeny s potenciálním ohrožením a s náklady. Tyto síly při nejmenším urychlily vývoj a často ztížily schopnost vlád a mezinárodního společenství je ovládnout a řídit k všeobecnému prospěchu. Hospodářský

růst byl v některých částech světa pozoruhodný, v jiných však byl zklamáním. Současné projevy globalizace přispěly v některých zemích ke zvýšení pocitu nejistoty a zejména rozvojové země se ocitly na okraji globální ekonomiky. Vzdávající vzájemná závislost mezi státy, která byla příčinou toho, že ekonomické šoky se přelévaly přes hranice států, a také vzdávající nerovnost ozřejmují nedostatečnost současných mezinárodních a národních institucionálních uspořádání a ekonomických a sociálních politik a zesiluje se potřeba posílit tato uspořádání vhodnými reformami. Široce se uznává potřeba kolektivní akce k předcházení a kompenzaci negativních ekonomických a sociálních důsledků globalizace a k maximalizaci jejích přínosů pro všechny členy společnosti, včetně těch, kteří mají zvláštní potřeby. Ve většině rozvojových zemí došlo ke zhoršení směnných relací v mezinárodním obchodě a přítok zvýhodněných finančních zdrojů se ztenčil. Vysoké břemeno vnějšího zadlužení oslabilo schopnost mnohých vlád platit úroky a splátky dluhů a vedlo k mizení zdrojů, které měly k dispozici pro sociální rozvoj. Nevhodné návrhy programů strukturálního přizpůsobení oslabilo schopnost veřejných institucí řídit vývoj a také schopnost vlád reagovat na potřeby sociálního rozvoje, zejména potřeby ohrožených lidí ve společnosti, a poskytovat odpovídající sociální služby.

3. V období, které uplynulo od summitu, byly politiky a programy k dosažení sociálního rozvoje prováděny v kontextu národního ekonomického, politického, sociálního, kulturního a historického prostředí. Projevoval se zvýšený zájem o posílení prostředí, které by umožnilo trvale udržitelný rozvoj cestou interakce ekonomického a sociálního rozvoje a ochrany životního prostředí. Tato národní prostředí jsou však stále více pod vlivem globálních vlivů a sil vymykajících se kontrole jednotlivých vlád. Stále přetrvávají závažné překážky pro sociální rozvoj, z nichž mnohé již identifikoval summit. Mezi ně patří chronické hladovění, špatná výživa, nezákonný obchod s drogami, organizovaný zločin, korupce, přírodní katastrofy, cizí okupace, ozbrojené konflikty, nezákonný obchod se zbraněmi, obchodování s lidmi, terorismus, netolerantnost a podněcování k rasové, etnické, náboženské a jiné nenávisti, xenofobie, endemické, nakažlivé a chronické nemoci, zejména HIV/AIDS, malárie a tuberkulóza a také ekonomické sankce a jednostranná opatření, která nejsou v souladu s mezinárodním právem a Chartou OSN.
4. Konečným cílem rozvoje je zlepšit životní podmínky lidí a dát jim možnost plně se podílet na ekonomickém, politickém a sociálním rozvoji. Některé vlády, v partnerství s dalšími aktéry, přispěly k rozvíjení vhodného prostředí pro sociální rozvoj úsilím o zajištění demokracie a průhlednosti rozhodovacích procesů, vládou zákona; skládáním účtů z působení státních institucí, zvýšením pravomocí žen a posílení rovnosti obou pohlaví. Úsilí bylo také zaměřeno na podporu míru a bezpečnosti, respektování všech lidských práv a základních svobod, včetně práva na rozvoj, na toleranci a respektování kulturní a etnické rozdílnosti. Pokrok ve všech těchto oblastech byl však nerovnoměrný a je zapotřebí vyvinout další úsilí.
5. Na summitu byly přijaty a znovu potvrzeny kvantitativní úkoly v oblasti základních sociálních služeb a oficiální rozvojové pomoci. Z celkem 13 úkolů bylo splnění následujících devíti stanoveno na rok 2000: vzdělávání, míra negramotnosti dospělých, zlepšený přístup k nezávadné vodě a zlepšení hygienických podmínek, podvýživa dětí do 5 let, úmrtnost žen při porodu, kojenecká úmrtnost a úmrtnost dětí do 5 let, naděje dožití, úmrtnost a nemocnost u malárie a všem lidem dostupné a postačující přístřeší. Dostupná data ukazují, že pokrok v těchto oblastech je stále neuspokojivý. V oblasti vzdělávání je stále 29 zemí, ve kterých nastupuje do škol méně než 50% dětí, a zdaleka tedy nebylo dosaženo úkolu 80% dětí navštěvujících základní školu.

6. Genderový mainstreaming je v některých částech světa široce přijímán, ale provádění této koncepce často ještě nezačalo. V mnohých zemích ženy nadále trpí diskriminací a nemohou využívat všech lidských práv.
7. Sběr dat na dostatečně široké základně a v postačujícím členění a sestavení kvalitativních a kvantitativních ukazatelů pro vyhodnocení pokroku v oblastech přijatých úkolů, působí národním vládám značné potíže. V tomto ohledu si státy mohou vyžádat potřebnou pomoc od mezinárodních organizací. Od doby konání summitu bylo vyvinuto úsilí o zlepšení kvality, včasného poskytování dat a rozsahu pokrytí.
8. Vzhledem k povaze a širokému rozsahu mnohých cílů a úkolů stanovených v Kodani a vzhledem k nevyhnutelnému časovému odstupu mezi zahájením politik a dosažením měřitelných výsledků bude ještě trvat nějakou dobu, než bude možné komplexně posoudit a vyhodnotit vliv nových politik a programů. Je však možné udělat následující předběžné hodnocení.

Vymýcení chudoby

9. Jedním z nejvýznamnějších závěrů summitu byla dohoda o tom, že národní i mezinárodní politika se má soustředit na vymýcení chudoby. Na mezinárodní úrovni ovlivňují ve zvýšené míře politiku a plánování bilaterálních a multilaterálních partnerů pro rozvoj rozvojové cíle a úkoly přijaté v Kodani. Mnohé vlády si stanovily národní úkoly pro snížení chudoby a sestavily plány a strategie na vymýcení chudoby, včetně programů na podporu zaměstnanosti a rozvíjení nebo posílení nástrojů k hodnocení dosaženého pokroku. Některé vlády dále rozvíjely existující plány, programy a opatření na vymýcení chudoby. Zvýšená pozornost byla věnována drobným úvěrům a dalším finančním nástrojům, které jsou účinným prostředkem pro posílení možností chudých lidí, a četné země rozšířily přístup k těmto programům. Mnohé země dosáhly zlepšení v gramotnosti, zvýšení naděje dožití, míře školní docházky a dostupnosti základních sociálních služeb a zlepšily své systémy sociální ochrany a snížily kojeneckou úmrtnost. Pokrok byl však nerovnoměrný a odhalily se přetrvávající rozdíly v přístupu k základním sociálním službám a také nedostatečný přístup ke kvalitnímu vzdělávání. Zvláštní znepokojení v tomto ohledu působí zvyšující se feminizace chudoby a nerovný přístup dívek ke vzdělání. Například zatímco země ve východní Asii a Tichomoří dosáhly podobnou míru docházky, jaká je v průmyslově vyspělých zemích, téměř třetina školou povinných dětí v Africe nemá žádný přístup k jakékoli formě vzdělávání. V jižní Asii se odhaduje, že 50 milionů dětí nechodí do základní školy. Snižuje se také míra školní docházky v některých zemích s transformující se ekonomikou. V různém ohledu jsou sociálním vyloučením a chudobou postiženy také skupiny lidí se zvláštními potřebami. V mnohých zemích neexistují dostatečná opatření ke zlepšení jejich situace.
10. Pokrok v likvidaci chudoby byl různý nebo ho nebylo vůbec dosaženo. V mnoha zemích se počet lidí žijících v chudobě od roku 1995 zvýšil. V mnohých rozvojových zemích došlo ke zhoršení sociálních služeb a mnoho lidí nemá žádný přístup k základním sociálním službám. Proti opatřením k vymýcení chudoby působily četné činitele, například nedostatek zdrojů, nedostatečná úroveň ekonomického rozvoje a ve většině případů zhoršené směnné relace v mezinárodním obchodě a také špatně fungující infrastruktura a málo výkonné administrativní systémy. Demografický vývoj v mnohých částech světa přináší nové problémy a byl příčinou mnohých překážek snahám o vymýcení chudoby. V Africe a v nejméně rozvinutých zemích ještě nedošlo k obnovení ekonomického růstu. Také v některých zemích s transformující se ekonomikou je postup ekonomických reforem pomalý a systémy sociálního zabezpečení byly oslabeny. V několika rozvojových zemích zlepšil ekonomický růst a zvyšující se příjmy životní

podmínky mnoha lidí. V některých rozvojových zemích však nezaměstnanost přispěla k situacím nerovnosti, chudoby a sociálního vyloučení. Země postižené nedávnými ekonomickými krizemi zakusily značné zvýšení chudoby, zejména mezi ženami a skupinami se zvláštními potřebami, a zvýšila se v nich nezaměstnanost. I když jsou nyní náznaky obnovení růstu, prudký propad v těchto zemích posunul jejich pokrok ve snížení chudoby a růstu zaměstnanosti o mnoho let zpět.

11. Na summitu a čtvrté Světové konferenci o ženách konané v Pekingu mezinárodní komunita výslovně uznala, že na ženy a muže působí chudoba různě a nerovnoměrně a že ženy a muži chudnou působením různých procesů. Pokud se k těmto rozdílům nepřihlíží, příčinám chudoby nelze porozumět a veřejná politika se na tyto rozdíly nemůže zaměřit. Přetrvávající diskriminace žen na trhu práce, existující rozdíl v jejich mzdách oproti mzdám mužů, nerovný přístup k výrobním zdrojům a kapitálu, jakož i k vzdělávání a odbornému výcviku a sociální a kulturní činitele nadále ovlivňují podmínky dané pro obě pohlaví a způsobují trvalou diskriminaci žen, která trvale brání posílení jejich ekonomických možností a prohlubuje feminizaci chudoby. Široce se uznává, že rovnost mezi ženami a muži je nezbytná pro sociální rozvoj, ale její provádění různými politikami, včetně uplatňování genderového hlediska ve všech politikách a programech pro vymýcení chudoby a zlepšení postavení žen ve společnosti stále zaostává.

Plná zaměstnanost

12. Zatímco celkový pokrok ve snižování nezaměstnanosti dosažený v období od summitu byl pomalý a nerovnoměrný, vlády a také občanská společnost a soukromý sektor věnovaly zvýšenou pozornost cíli plné zaměstnanosti a politikám zaměřeným na růst zaměstnanosti. Znovu se prosazuje také názor, že plná zaměstnanost je dosažitelný cíl. Podpora zaměstnanosti se stále častěji dostává do středu úsilí o sociální a ekonomický rozvoj, protože se uznává hlavní důležitost zaměstnanosti pro vymýcení chudoby a dosažení sociální integrace.
13. Mezinárodní společenství také uznalo potřebu podporovat zaměstnanost, která splňuje pracovní standardy formulované instrumenty Mezinárodní organizace práce (ILO) a jinými mezinárodními nástroji, včetně zákazu nucené a povinné práce a práce dětí, záruk práv na svobodu sdružování a na kolektivní vyjednávání, rovnosti odměňování pro muže a ženy za práci stejné hodnoty a nediskriminace v zaměstnání. To se promítlo do přijetí Deklarace o základních právech a svobodách v práci a do následných aktivit v souvislosti s touto Deklarací⁴ a do jednomyslného přijetí Úmluvy ILO č. 182 o zákazu a okamžitých opatřeních k odstranění nejhorších forem dětské práce⁵. I když v tomto ohledu bylo dosaženo určitého pokroku, univerzální ratifikace důležitých úmluv ILO ještě nebylo dosaženo.
14. Mnohé rozvojové země posílily svá opatření v oblasti aktivní podpory zaměstnanosti, včetně zavádění programů na vytváření pracovních míst v sociálních službách a poskytování jiných veřejných služeb. Tyto činnosti jsou často intenzivní a splňují také rostoucí poptávku po osobních službách, zejména pro seniory. V rozvojových zemích a zemích s transformující se ekonomikou se ukázaly jako účinné pro růst zaměstnanosti a podporu trvale udržitelného rozvoje zaměřeného na lidi programy veřejných prací, zejména investice do infrastruktury a výstavba přístupových komunikací do venkovských oblastí a silnic směřujících ze zemědělských oblastí k trhu, rekultivace a zlepšování životního prostředí, zavlažování a programy zlepšování bydlení ve městech. Stále více se uznává důležitá role vzdělávání, odborného výcviku a zvyšování kvalifikace na všech

---

4 Mezinárodní konference práce ji přijala 18. června 1998 na svém 86. zasedání.

5 Mezinárodní konference práce ji přijala 17. června 1999 na svém 87. zasedání.

úrovních jako složka podporující zaměstnanost, zejména v delší perspektivě.

15. I když se zaměstnanost žen ve většině zemí neustále zvyšovala, nerovnosti mezi muži a ženami, odrážející se zejména v mzdových rozdílech a nerovnoměrném rozdělení rodinných povinností, zůstávaly překážkou rovného přístupu a účasti žen na trhu práce. Navíc v zemích, kde je nedostatek odpovídajících pracovních míst a/nebo kde míry zaměstnanosti klesají, postihuje to často neúměrně ženy a vytlačuje je to do neformálního sektoru s nízkými výdělky, kde nejsou pokryty systémem sociální ochrany. V mnoha částech světa vedla tato situace k chudobě a sociálnímu vyloučení, včetně nelidských důsledků, jako je nucená prostituce, obchodování ženami a dětmi pro účely prostituce a sexuálního vykořisťování a k jiným formám vykořisťování, včetně nejhorších forem dětské práce. Současně také se v národních účtech neuznává neplacená práce žen. Dodnes nebyly vyvinuty žádné univerzální nástroje na měření a ohodnocení neplacené práce žen.
16. V období od summitu došlo k nárůstu příležitostného a neformálního zaměstnání. V průmyslově vyspělých zemích se prosazovala tendence rozšiřování příležitostného zaměstnání, pružnost trhů práce a nové mechanismy subkontraktace. V rozvojových zemích vylačoval nízký růst zaměstnanosti ve formálním sektoru a také jiné činitele mnoho lidí, a zejména ženy, do práce v neformálním sektoru. Tyto činitele přispěly ke zvýšení migrace do atraktivnějších trhů práce v jiných zemích. Zatímco růst zaměstnanosti zůstává nejúčinnějším prostředkem ke snižování chudoby, zdá se, že roste také počet zaměstnaných a částečně zaměstnaných lidí, zejména žen, s malou jistotou zaměstnání, nízkými mzdami a nízkou úrovní sociální ochrany. V posledních letech se na tyto problémy v řadě zemí zaměřila značná pozornost a rozvíjejí se nové iniciativy. V některých zemích s transformující se ekonomikou došlo k rozsáhlému růstu stínové ekonomiky.
17. S cílem potírat sociální vyloučení bylo vynaloženo úsilí o integraci politik na podporu příjmu s aktivními politikami zaměstnanosti pro lidi vytěsněné z trhu práce. Stále více se uznává, že tyto programy jsou důležitým nástrojem pro snížení závislosti jednotlivců na sociální pomoci a k jejich integraci do světa práce a do života společnosti.
18. V řadě zemí přispěl sociální dialog mezi zaměstnavateli, zaměstnanci a vládami k sociálnímu a ekonomickému rozvoji.

Sociální integrace

19. Sociální integrace je předpokladem pro vytvoření harmonických, mírových a soudržných společností. Důležité pro sociální integraci jsou prosazování a ochrana lidských práv a základních svobod, tolerance, absence násilí, respektování kulturní a náboženské různosti, odstranění všech forem diskriminace, rovnost příležitostí v přístupu k výrobním zdrojům a účast lidí na vládnutí. Vlády vyvinuly nové nástroje politiky, založily institucionální uspořádání, posílily účast lidí a dialog se všemi aktéry společnosti a zahájily programy na posílení sociální soudržnosti a solidarity. Přesto však nedostatečný přístup ke vzdělání, trvalý výskyt chudoby a nezaměstnanosti a nerovný přístup k příležitostem a zdrojům byly příčinou vysoké úrovně sociálního vyloučení a marginalizace. Rostoucí počet lidí je postižen chudobou, protože existuje nerovnoměrné rozdělení příležitostí, zdrojů a příjmů a nerovný přístup k zaměstnání a sociálním službám. V mnohých zemích vidíme rostoucí propast mezi lidmi s vysoce kvalitním a dobře placeným zaměstnáním a lidmi na špatně placených a nejistých pracovních místech s nízkou úrovní sociální ochrany. V tomto ohledu jsou ženy a dívky v nevýhodném postavení vzhledem k trvalé diskriminaci a k vyloučení ze života společnosti.

20. Vlády dosáhly pokroku při prosazování soudržnějších společností. Stále větší počet zemí přijímá demokratickou formu vlády a to nabízí všem příležitost k účasti ve všech sférách společnosti. V některých zemích existují také poradní mechanismy, která umožňují širší zapojení lidí do plánování a hodnocení různých politik. V takových zemích se na tomto procesu podílejí vlády spolu organizacemi občanské společnosti a soukromým sektorem. Za povzbuzující vývoj lze označit posílení občanské společnosti, včetně nevládních organizací a dobrovolníků. V mnoha zemích to poskytuje lidem příležitost spojit se ke společné práci a navazovat partnerství s vládami a prosazovat a chránit společné zájmy a doplňovat činnost veřejného sektoru. Prosazování všech lidských práv, včetně práva na rozvoj, je důležitý prvek podpory sociální integrace. V této souvislosti je třeba uvést, že celková úroveň ratifikací mezinárodních instrumentů v oblasti lidských práv se od konání summitu podstatně zvýšila; univerzální ratifikace však dosud nebylo dosaženo.
21. Vlády prováděly celou řadu politik a programů s cílem reagovat na zvláštní potřeby zranitelných a znevýhodněných skupin a posílit jejich účast na procesu rozvoje tím, že jim například poskytovaly sociální služby, příležitost k zaměstnání, úvěry, možnost získat kvalifikaci a odborný výcvik. V této oblasti je však zapotřebí zvýšit úsilí.
22. Ochrana přistěhovalců a migrujících pracovníků si vyžádala přijmout řadu cílených politik. Vlády byly vyzvány, aby zajistily ochranu lidských práv a lidské důstojnosti migrujících lidí bez ohledu na jejich právní postavení. Vlády byly také vyzvány, aby zvýšily úsilí o poskytování základních sociálních služeb, usnadnily spojování rodin legálních přistěhovalců, podporovaly jejich ekonomickou integraci a zajistily jim rovné zacházení před zákonem. Vlády však v dostatečném rozsahu nepřístupovaly k Mezinárodní úmluvě o ochraně práv všech migrujících pracovníků a jejich rodinných příslušníků⁶, resp. ji neratifikovaly, a tato úmluva dosud nenabyla platnosti. Od doby konání summitu byl pokrok v provádění mezinárodních instrumentů o ochraně migrujících lidí pouze omezený a přetrvávaly problémy v oblasti porušování práv migrujících lidí. V mnoha částech světa jsou migrující lidé vystaveni diskriminaci a legálním přistěhovalcům se nedostalo odpovídající sociální ochrany.
23. Přes pokusy vyrovnat se s problémy, které vedou k tokům uprchlíků a osob zbavených domova, a s problémy, které z těchto toků vznikají, mnohé země, zejména ty, kam tito uprchlíci ve velkých počtech směřovaly, potřebovaly mezinárodní podporu, aby mohly poskytovat základní sociální služby.
24. I když bylo možné pozorovat stálý, i když nerovný pohyb směrem k rovnému a spravedlivému zacházení s muži a ženami ve všech oblastech světa, zůstává skutečností, že v dobách krize a restrukturalizace ekonomik jsou nejvíce postiženy ženy. I když mnohé země přijaly k provedení Pekingské deklarace⁷ a Akční platformy⁸ strategie a také doporučení pro celkovou politiku a specifické akční plány, konkrétní pokrok ve zlepšování postavení žen a prosazování rovnosti pohlaví byl pomalý a nerovnoměrný. Ve všech zemích jsou velkým problémem různé formy násilí vůči ženám a dívkám vytvářející překážky k jejich sociální integraci, bránící pokroku v otázkách rovnosti pohlaví a nedovolující ženám plně využívat lidská práva.
25. Všude se uznává, že rodina je základní jednotkou společnosti a že hraje klíčovou roli v sociálním rozvoji a že je mocnou silou soudržnosti a integrace společnosti. V různých kulturních, politických a společenských systémech existují různé formy rodin.

---

6 Rezoluce Valného shromáždění 45/158, příloha

7 Zpráva z 4. Světové konference o ženách, Peking, 4-15.9.1995, kapitola I, rezoluce 1, příloha 1

8 Dtto, příloha 2.

26. Zvýšení počtu násilných konfliktů, včetně konfliktů týkajících se místní autonomie a etnické identity, jakož i konfliktů týkajících se rozdělení zdrojů, bránilo sociální integraci a odvádělo pozornost a zdroje od sociálního a ekonomického rozvoje ke zvládnání těchto konfliktů. Tento vývoj potvrdil důležitost sociální integrace a přístupu k základním sociálním službám, které lze považovat za preventivní opatření proti krizím. Za důležité nástroje prevence v situacích po válečných konfliktech byl rovněž označen přístup lidí k základním sociálním službám a dosažení sociální integrace.
26. Překážky k realizaci práv národů na sebeurčení, zejména národů žijících pod koloniální nadvládou nebo jinými formami cizí nadvlády nebo okupace nadále nepříznivě ovlivňují dosažení jejich sociálního a ekonomického rozvoje.
27. V některých zemích je sociální rozvoj nepříznivě ovlivněn jednostrannými opatřeními, která nejsou v souladu s Chartou OSN a vytvářejí překážky obchodním vztahům mezi státy, brání plné realizaci sociálního a ekonomického rozvoje a omezují životní podmínky lidí v těchto zemích.

Afrika a nejméně rozvinuté země

28. Na světovém summitu o sociálním rozvoji se vlády zavázaly urychlit ekonomický a sociální rozvoj a rozvoj lidských zdrojů v Africe a nejméně rozvinutých zemích. Mnoho cílů a závazků ze summitu dotyčné země a jejich mezinárodní partneři dosud nesplnili, i když v tomto směru dárci nadále podporují úsilí Afriky a nejméně rozvinutých zemí.
29. Zhoršení sociálních a ekonomických podmínek nejméně rozvinutých zemí vyžaduje, aby byla věnována přednostní pozornost mnoha závazkům k mezinárodnímu rozvoji, které dosud nebyly splněny. Podíl oficiální rozvojové pomoci (ODA) pro mnohé nejméně rozvinuté země se snížil a nedosáhlo se pokroku při plnění dohodnutého úkolu vydělit 0,15 až 0,20 % HNP na ODA pro nejméně rozvinuté země. Od konání summitu se snížil i objem technické spolupráce poskytované OSN a jejich přidruženými organizacemi.
30. Africké země vyvinuly opravdové úsilí k provedení závazků přijatých v Kodani, ale vnitřní a vnější překážky nadále způsobují, že pokrok je extrémně obtížný. K plnému provedení závazků je zapotřebí mobilizovat zdroje na národní i mezinárodní úrovni k urychlení ekonomického a sociálního rozvoje v Africe a v nejméně rozvinutých zemích a zaujmout při tom všezahrnující přístup. Pro sociální rozvoj v Africe a v nejméně rozvinutých zemích je životně důležitý rovný přístup ke vzdělání, zdravotním službám, příležitostem k získání příjmu, půdě, úvěru, infrastruktuře a technologiím, jakož i oficiální rozvojová pomoc a snížení dluhů.
31. Sociální ukazatele v Africe ukazují, že tento kontinent dramaticky nedosahuje kvantitativních cílů, které summit přijal před pěti lety. Asi 90% zemí na jih od Sahary nesplní cíle kojenecké úmrtnosti stanovené pro rok 2000. Naděje dožití zůstala v období 1995-2000 na nižší úrovni než 60 let ve 41 z 53 zemí. Pandemie HIV/AIDS má v některých nejhůře postižených zemích těžké sociální, ekonomické, politické a bezpečnostní dopady.
32. V řadě zemí se podařilo dosáhnout pokroku v rozvoji demokratických institucí. Aby se dosáhlo rychlejšího ekonomického a sociálního rozvoje, je v Africe a v nejméně rozvinutých zemích zapotřebí dosáhnout dalšího pokroku v posílení institucí, které jsou průhledné a skládají lidem ze své práce účty.
33. Afrika zůstává v rychle se globalizujícím světě nadále marginalizována. Trvalý pokles mezinárodních směnných relací v obchodě komoditami vyváženými z afrických zemí snížil reálný národní důchod a úspory potřebné k financování investic. Břemeno vnější

zadluženosti drasticky snížilo zdroje, které by mohly být k dispozici pro sociální rozvoj. Navíc nebyly splněny sliby poskytnout oficiální rozvojovou pomoc rozvojovým zemím a zvláště nejméně rozvinutým zemím. K integraci Afriky a nejméně rozvinutých zemí do světové ekonomiky je zapotřebí vyvinout více společného úsilí a vytvořit mezinárodní prostředí podporující rozvoj.

Mobilizace zdrojů pro sociální rozvoj

34. Mobilizace domácích a mezinárodních zdrojů pro sociální rozvoj je nezbytnou součástí provádění kodaňských závazků. V době od konání summitu se věnovala zvýšená pozornost podpoře účinného a vhodného využívání existujících zdrojů. V mnoha zemích však nedostatečné vytváření a výběr státních příjmů, spolu s novými problémy v oblasti sociálních služeb a systémů sociální ochrany, například v důsledku demografických změn a dalších činitelů, ohrozily financování sociálních služeb a systémů sociální ochrany. Četné země přijaly nové způsoby rozpočtování a účetnictví. Zjistilo se, že pro zvyšování účinnosti při poskytování sociálních služeb je cenná vzájemná spolupráce místních orgánů, občanské společnosti a komunity dárců.
35. V mnoha zemích dochází z různých důvodů k přesunu ve způsobu financování sociální ochrany z univerzálního státem poskytovaného krytí na cílenou pomoc založenou na příjmu příjemců dávek. K těmto důvodům patří stagnující nebo klesající státní příjmy nebo nutnost snížit rozpočtový deficit a také měnící se priority v oblasti veřejných výdajů. Důvodem změn v systémech sociální ochrany je rovněž potřeba vytvářet nové pracovní příležitosti a poskytovat pobídky pro nezaměstnané a nedostatečně zaměstnané lidi a pokrýt nové sociální problémy, jakož i vypořádat se s konkrétními potřebami znevýhodněných a marginalizovaných skupin obyvatelstva. Avšak v mnoha zemích není stále vidět žádný účinek těchto opatření, zejména na chudé a zranitelné lidi.
36. Přes obnovený závazek dárcovských zemí na summitu splnit již dříve dohodnutý cíl – poskytnout 0,7% jejich HNP na oficiální rozvojovou pomoc (ODA), celkový rozsah ODA dále klesal. Dohodnutý cíl plní nyní jen čtyři země a jedna země se k němu přiblížila. V mezidobí se také snižovala odpovídající role ODA v různých formách financování rozvoje. V důsledku summitu však došlo v politice ODA k jasnějšímu určení finančních prostředků na sociální rozvoj. Zjistilo se, že ODA je účinnější, když se země zaváží ke strategiím zaměřeným na růst v kombinaci s cíli a strategiemi boje proti chudobě. Většina dárcovských zemí považuje vymýcení chudoby pomocí trvale udržitelného rozvoje za hlavní cíl spolupráce při rozvoji. Rovněž bretton-woodské instituce začaly v rámci svých programů strukturálního přizpůsobení a svých úvěrových politik soustřeďovat svou pozornost na dimenzi sociálního rozvoje. Tento proces se v současné době dále posiluje.
37. Iniciativa 20/20 pobídla zainteresované vlády a dárce ke zvýšení zdrojů určených pro základní sociální služby a ke zvýšení jejich spravedlivého a účinného využití. Zdůraznila také potřebu dodatkových zdrojů, aby bylo možné účinně provádět program sociálního rozvoje a současně poukázala na potíže a omezení existující v mnoha zemích, zejména v rozvojových zemích, v souvislosti se zajišťováním nebo přerozdělením domácích zdrojů.
38. V širším rozsahu se nyní uznává, že zvyšující se dluhové břemeno nejvíce zadlužených rozvojových zemí je trvale neudržitelné a představuje jednu z hlavních překážek k dosažení pokroku v úsilí o dosažení trvale udržitelného rozvoje zaměřeného na lidi a na vymýcení chudoby. Pro mnohé rozvojové země a také pro země s transformující se ekonomikou příliš vysoká dluhová služba podstatně omezuje jejich možnost podporovat sociální rozvoj a poskytovat základní služby. I když dluhová iniciativa pro vysoce zadlužené chudé země (HIPC) slibuje významně snížit náklady na dluhovou službu zemí,

kterých se týká, zůstává skutečností, že výhody z ní plynou dosud jen několika málo zemím. V nedávné době byla tato iniciativa posílena, aby poskytovala rychlejší a širší prominutí dluhů v souvislosti se strategiemi vymýcení chudoby, v kterých spolupracují vlády a organizace občanské společnosti a přijímají závazky na využití finančních výhod ke zmírnění chudoby. Několik málo zemí přijalo navíc k iniciativě HIPC bilaterální závazky na prominutí dluhů.

39. Miniúvěry a další finanční instrumenty poskytují finanční a jiné služby lidem, které tradiční bankovní systém často přehlíží, a snaží se tak dostat se k nejhudším rodinám. V těchto iniciativách hrají velmi důležitou roli ženy. Zkušenosti ukazují, že ženy jsou vhodným objektem úvěru a když dosáhnou příjmu, jsou schopny jeho pomocí bezprostředněji přispívat ekonomice.
40. Od doby konání summitu problémy vnější zadluženosti rozvojových zemí se středním příjmem ochromily jejich úsilí o sociální rozvoj. Zvýšila se potřeba organizovat společné národní a mezinárodní akce směřující k účinnému vypořádání se s problémy zadlužení rozvojových zemí se střední úrovní příjmu s cílem vyřešit jejich potenciální trvalé problémy spojené s dlouhodobým zadlužením.

Budování kapacit k provedení sociálních politik a programů

41. Budování kapacit je důležitý prostředek pro vytváření národního politického, sociálního, ekonomického a právního prostředí, přispívajícího k rozvoji a sociálnímu pokroku. Členské státy přijaly řadu opatření ke zvýšení své kapacity a k dosažení cílů přijatých na Světovém summitu o sociálním rozvoji. Přijímaly například dlouhodobé strategie sociálního rozvoje, prováděly národní hodnocení kapacit svých institucí, přijímaly legislativní opatření k vytvoření příznivého prostředí, dojednávaly partnerství s občanskou společností, zapojovaly lidi do řízení místních záležitostí, prosazovaly dodržování rovných příležitostí pro muže a ženy do všech politik a programů, zlepšovaly průhlednou a odpovědnou správu, posilovaly provádění, monitorování a hodnocení sociálních politik, programů a projektů a poskytovaly technickou spolupráci. Léta od konání summitu byla však také poznamenána rostoucím omezením schopnosti vlád zasahovat do vývoje. V některých zemích si rostoucí překážky, včetně fiskálních a politických, vynutily, aby vlády omezily státní programy a aktivity.
42. Stát sehrává při poskytování základních sociálních služeb důležitou roli. V některých zemích však již stát není jediným poskytovatelem sociálních služeb, spíše vytváří celkové příznivé prostředí pro sociální rozvoj a přejímá odpovědnost za zajištění rovného poskytování kvalitních sociálních služeb a rovného přístupu k nim. Tento vývoj zvýšil potřebu mít silné veřejné instituce a vytvořit účinný rámec, aby se zajistilo spravedlivé poskytování základních sociálních služeb všem občanům. Uznává se také, že účinný a odpovědný veřejný sektor je nezbytně nutný pro poskytování sociálních služeb.
43. Mezinárodní spolupráce byla kritickým prvkem v úsilí vlád o vybudování kapacit podmiňujících sociální rozvoj. Tomuto úsilí vlád se dostalo podpory formou technické spolupráce, včetně projektů OSN, i když v mnoha oblastech by bylo třeba tuto spolupráci rozšířit a prohloubit.

III. Další akce a iniciativy k provedení závazků přijatých na summitu

1. Vlády by se měly zcela soustředit na to, aby zajistily, že cíle sociálního rozvoje budou zabudovány do všech oblastí vládního rozhodování. V této souvislosti Valné shromáždění doporučuje podniknout následující iniciativy na místní, národní, regionální a mezinárodní

úrovni pro další provádění 10 závazků přijatých na Světovém summitu o sociálním rozvoji, které jsou obsaženy ve zprávě Světového summitu o sociálním rozvoji.⁹

Závazek 1

Vytvořit ekonomické, politické, sociální, kulturní a právní prostředí, které umožní lidem dosáhnout sociálního rozvoje:

2. Vlády by při přípravě a provádění svých rozvojových politik měly zajistit, aby v samém středu rozvoje byli lidé. Proto musí mít lidé právo a schopnost plně se podílet na sociálním, ekonomickém a politickém životě společnosti. Naše globální úsilí o sociální rozvoj a doporučení pro akci obsažená v tomto dokumentu předkládáme v duchu konsensu a mezinárodní spolupráce, v plném souladu s účely a zásadami sledovanými Chartou OSN, uznávající, že formulace a provádění strategií, politik, programů a akcí sociálního rozvoje je odpovědností každé země a že je třeba brát ohled na různé ekonomické, sociální a environmentální podmínky každé země, plně respektovat různé náboženské a etické hodnoty, kulturní zázemí a filozofické přesvědčení jejích obyvatel a postupovat v souladu se všemi lidskými právy a základními svobodami. V tomto kontextu je nezbytná mezinárodní spolupráce pro plné provádění programů a akcí sociálního rozvoje.
3. Měly by přijmout nový závazek k účinné, průhledné a odpovědné správě a k demokratickým institucím, které reagují na potřeby lidí a umožňují jim aktivně se účastnit na rozhodování o prioritách, politikách a strategiích.
4. Znovu potvrdit ústřední roli vlády v prosazování trvale udržitelného rozvoje zaměřeného na lidi pomocí akcí rozvíjejících a udržujících zvýšenou rovnost a spravedlnost, včetně rovnosti mužů a žen, trhů, které účinně fungují v rámci etických hodnot, politik zaměřených na vymýcení chudoby a zvyšování produktivní zaměstnanosti, univerzálního a rovného přístupu k základním sociálním službám, sociální ochrany a podpory pro znevýhodněné a zranitelné skupiny.
5. Znovu potvrdit, prosazovat a usilovat o zajištění práv uvedených v relevantních mezinárodních instrumentech a deklaracích, jako je Všeobecná deklarace lidských práv¹⁰, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech¹¹ a Deklarace o právu na rozvoj¹², včetně těch, které se vztahují ke vzdělávání, výživě, přístřeší, zaměstnanosti, zdraví a informacím, zejména s cílem pomáhat lidem žijícím v chudobě a zajistit posílení národních a místních institucí majících na starosti jejich provádění.
6. Naléhat na mezinárodní společenství, zejména na věřitelské a dlužnické země a odpovědné mezinárodní finanční instituce, aby identifikovaly a prováděly taková trvale udržitelná řešení, která by byla zaměřena na rozvoj a současně na problémy rozvojových zemí s vnějším zadlužením a dluhovou službou, které představují prvek negativně ovlivňující rozvojové úsilí a ekonomický růst, zejména pomocí dluhových úlev, včetně opce pro oficiální rozvojovou pomoc (ODA), prominutí dluhů. Tento přístup by posílil úsilí vlád příslušných zemí o dosažení plné realizace ekonomických, sociálních a kulturních práv jejich obyvatel.

---

9 - Viz „Zpráva ze Světového summitu o sociálním rozvoji, Kodaň, 6-12.3.1995“ (Publikace OSN, č. E.96.IV.8), kapitola 1, rezoluce 1, příloha 1.

10 - Rezoluce Valného shromáždění 217 A (III).

11 - Rezoluce Valného shromáždění 2200 A (XXI), příloha.

12 - Rezoluce Valného shromáždění 41/128, příloha

7. Zvýšit pozitivní interakci mezi ekonomickými a sociálními politikami a environmentálními politikami, které jsou také významné pro úspěšné dosažení cílů summitu, prosazováním koordinovaného a paralelního zvažování tohoto cíle v procesu vytváření politik a trvalým rozpoznáváním dopadů sociální, ekonomické a finanční politiky na zaměstnanost a trvale udržitelné živobytí, chudobu a sociální rozvoj.
8. Založit systémy pro zajištění předcházejícího posouzení a trvalé monitorování sociálního dopadu ekonomických politik na mezinárodní i národní úrovni se zvláštním zaměřením na vytváření makroekonomických politik zaměřených na řešení finančních krizí a na tvorbu programů ekonomických reforem.
9. Vypracovat národní, a tam kde to přichází v úvahu, mezinárodní směrnice s přihlédnutím k širokým definicím produktivity a výkonnosti, s cílem komplexně posoudit sociální a ekonomické náklady nezaměstnanosti a chudoby a usnadnit provedení vhodných strategií tvorby zaměstnanosti a vymýcení chudoby.
10. U vědomí, že neexistuje jediná univerzální cesta k dosažení sociálního rozvoje a při uznání důležitosti sdílení informací mezi členskými státy týkajících se jejich národních zkušeností a nejlepší praxe v sociálním rozvoji, požádat Hospodářskou a sociální radu, aby prostřednictvím Komise pro sociální rozvoj zvažila cesty, jakým způsobem se podělit o tyto zkušenosti a praxi a jak pomáhat členským státům při vypracování politik podporujících cíle formulované summitem.
11. Posilovat kapacitu rozvojových zemí a zemí s transformující se ekonomikou, aby zvládly překážky bránící jejich účasti ve stále se globalizující ekonomice a za tímto cílem zejména:
  - a) stimulovat a posílit proces industrializace rozvojových zemí;
  - b) usnadnit přenos vhodných technologií, know-how, znalostí a informací, týkajících se též otázek sociálního rozvoje a budování kapacit, do rozvojových zemí a zemí s transformující se ekonomikou a doplnit úsilí těchto zemí v tomto ohledu zvýšenou mezinárodní spoluprací, včetně technické spolupráce a dostatečných finančních zdrojů;
  - c) zvýšit a zlepšit přístup výrobků a služeb rozvojových zemí na mezinárodní trhy prostřednictvím mj. vyjednaného snížení celních překážek a odstranění mimocelních překážek, které nespravedlivě brání rozvojovým zemím podílet se na obchodu v rámci mnohostranného obchodního systému;
  - d) zvýšit a zlepšit přístup výrobků a služeb zemí s transformující se ekonomikou na mezinárodní trhy;
  - e) při dodržení stávajících mnohostranných obchodních pravidel dosáhnout větší univerzality mnohostranného obchodního systému a urychlit proces zaměřený na přístup dalších rozvojových zemí a zemí s transformující se ekonomikou ke Světové obchodní organizaci (WTO);
  - f) poskytovat technickou pomoc dvoustranně a pod záštitou WTO, Konference OSN o obchodu a rozvoji (UNCTAD), Mezinárodního obchodního centra (ITC) a dalších organizací rozvojovým zemím a zemím s transformující se ekonomikou k budování kapacit a zvýšení schopnosti obchodovat, jakož i účinně se účastnit na mezinárodních ekonomických fórech a v mezinárodních jednáních o obchodu, včetně mechanismu WTO na řešení sporů,
12. Učinit kroky s cílem vyhnout se a nepodnikat jakákoli jednostranná opatření, která nejsou v souladu s mezinárodním právem a Chartou OSN a která brání plnému dosažení

ekonomického a sociálního rozvoje obyvatelstva dotčených zemí, zejména žen, dětí a lidí se zvláštními potřebami, která brání jejich prospívání a vytvářejí překážky plnému využívání jejich lidských práv, včetně práva všech lidí na životní standard udržující je při dobrém zdraví, a práva na výživu, lékařskou péči a potřebné sociální služby. Zajistit, aby potraviny a léky nebyly zneužívány jako nástroje pro politický nátlak.

13. Snížit negativní dopad mezinárodních finančních turbulencí na sociální a ekonomický rozvoj, a k tomuto cíli mj.
  - a) zlepšit preventivní a další opatření a vybudovat schopnost včasného varování k vyřešení přílišného kolísání krátkodobého pohybu kapitálu a mj. zvážit možnost dočasného pozastavení splácení dluhů;
  - b) zvýšit institucionální kapacity na národní a mezinárodní úrovni ke zlepšení průhlednosti finančních toků a rozvíjet a posilovat regulační rámce pro monitorování operací s cílem mj. snížit potenciální negativní dopad finančních operací;
  - c) pokud je to vhodné, ustavit nebo posílit mezivládní koordinační mechanismy na regionální úrovni v ekonomické, finanční a sociální sféře k prosazení ekonomické a finanční stability a sociálního rozvoje na této úrovni;
  - d) poskytovat technickou pomoc rozvojovým zemím a zemím s transformující se ekonomikou k posílení jejich domácích kapitálových trhů a zajištění jejich řádné regulace ze strany vlád;
  - e) přijímat opatření k ochraně základních sociálních služeb, zejména vzdělávání a zdravotnictví, v politice a programech vlád za situace, kdy je třeba se vyrovnat s důsledky mezinárodních finančních krizí;
  - f) přijímat opatření k posílení národních institucí a konzultativních mechanismů pro vytváření hospodářské politiky, zahrnuje v to zlepšenou průhlednost a konzultace s občanskou společností;
  - g) vybízet mezinárodní finanční instituce a jiné na ně navázané mechanismy, aby anticipovaly možný výskyt finančních krizí v zemích a pomáhaly zemím ve vybudování kapacit pro předcházení a zmírnění krizí s cílem včas a účinně na ně reagovat.
14. Zajistit účinné zapojení rozvojových zemí a zemí s transformující se ekonomikou do mezinárodního ekonomického rozhodovacího procesu pomocí, mj. jejich větší účasti na mezinárodních ekonomických fórech, zajištěním průhlednosti a odpovědnosti mezinárodních finančních institucí, aby jejich politiky a programy byly prioritně zaměřeny na sociální rozvoj.
15. Zvýšit rozvojovou spolupráci s cílem posílit produktivní potenciál lidí v rozvojových zemích a budovat kapacitu, mimo jiné soukromého sektoru těchto zemí, aby účinněji soutěžil na globálním trhu a vytvářel tak základnu pro vyprodukování větších zdrojů pro sociální rozvoj.
16. Podporovat iniciativu z Kolína n.Rýnem směřující ke snížení zadlužení, zejména rychlé provedení zvýšené iniciativy určené vysoce zadluženým chudým zemím a vítat závazky k zajištění dodatečných finančních prostředků na prominutí dluhů vysoce zadlužených chudých zemí v delší perspektivě a zajistit, aby takto uvolněné prostředky byly v příslušných zemích využity na podporu programů na potírání chudoby a sociálního rozvoje.
17. Vzhledem k tomu, že podniky se musí řídit národním zákonodárstvím, vybízet k sociální odpovědnosti podnikání, aby přispívalo k naplnění cílů sociálního rozvoje, mimo jiné:

- a) prosazováním většího povědomí podnikatelské sféry o vztazích mezi sociálním rozvojem a ekonomickým růstem;
  - b) vytvářením právního, ekonomického a sociálního rámce, který je spravedlivý a stabilní a podporuje a stimuluje iniciativy soukromého sektoru zaměřené na dosažení těchto cílů;
  - c) posílením partnerství se zaměstnavateli, odbory a občanskou společností na národní úrovni na podporu cílů summitu.
18. Přijímat další účinná opatření k odstranění překážek k realizaci práv národů na sebeurčení, zejména národů žijících pod koloniální a cizí nadvládou, která trvale nepříznivě ovlivňuje jejich ekonomický a sociální rozvoj, je neslučitelná s důstojností a hodnotami lidí a je třeba ji potírat a odstranit.
  19. Zvýšit mezinárodní spolupráci, včetně sdílení břemen, a koordinovat humanitární pomoc zemím postiženým přírodními katastrofami a jinými humanitárními naléhavými situacemi a situacemi po skončení konfliktů způsobem, který bude pomáhat obnově a dlouhodobému rozvoji;
  20. Vytvářet a zlepšovat podmínky umožňující dobrovolnou repatriaci uprchlíků do jejich původních zemí při zajištění bezpečnosti a důstojnosti, a zajistit dobrovolný a bezpečný návrat lidí, kteří museli opustit své domovy uvnitř příslušných zemí na jejich původní místo a jejich plynulou reintegraci do společnosti.
  21. Vybízet relevantní orgány systému OSN, aby se věnovaly problematice korupce, která podkopává úsilí a efektivní využívání prostředků na sociální rozvoj a v této souvislosti brát zřetel na doporučení Komise pro prevenci kriminality a trestní spravedlnost, aby Valné shromáždění přijalo rezoluci vybízející k zahájení přípravy účinného mezinárodního právního instrumentu zaměřeného na potírání korupce a vybídlo relevantní orgány systému OSN, aby o tom vážně uvažovaly.¹³
  22. Podporovat probíhající práci na návrhu úmluvy proti mezinárodnímu organizovanému zločinu a k ní připojených protokolech, aby tato práce byla urychleně dokončena.
  23. Řádně zvážit naléhavá a účinná opatření týkající se problematiky sociálních a humanitárních důsledků sankcí, zejména na ženy a děti, s cílem minimalizovat sociální a humanitární účinky sankcí.
  24. Podporovat země s transformující se ekonomikou v ustavení účinného regulačního prostředí, včetně postačujících právních rámců a institucí, aby se vybuďoval progresivní a účinný daňový systém a získaly dostatečné zdroje na sociální rozvoj a aby se lépe využilo existujících materiálních a pracovních zdrojů mj. prováděním opatření ke snížení sociálních nákladů transformace, zejména aby se zvrátil trend omezování veřejných výdajů na sociální služby a aby se zvýšilo úsilí o integraci nevládních organizací, odborů a organizací zaměstnavatelů a dalších organizací občanské společnosti do operací sociální politiky.

Závazek 2

Vymýtit chudobu ve světě pomocí rozhodných národních akcí a mezinárodní spolupráce a považovat to za etický, sociální, politický a ekonomický imperativ lidstva:

25. Postavit vymýcení chudoby do středu ekonomického a sociálního rozvoje a vytvářet konsensus všech významných činitelů na všech úrovních, pokud jde o politiky a strategie ke snížení podílu lidí žijících v extrémní chudobě do roku 2015 na polovinu a mít při tom na zřeteli vymýcení chudoby.

---

¹³ Viz „Úřední záznamy Hospodářské a sociální rady, 2000“, dodatek č. 10 (E/2000/30), kapitola I.A, návrh rezoluce III.

26. Naléhat na země, které to dosud neučinily, aby zařadily cíle a úkoly v oblasti potírání chudoby do svých národních strategií pro sociální a ekonomický rozvoj a aby přizpůsobily své národní strategie, v míře vhodné v kontextu dané země, a usilovaly při tom o vybudování nebo posílení institucionálních mechanismů zajišťujících vícesektorový přístup k boji proti chudobě a aby zvyšovaly kapacitu místních orgánů v boji proti chudobě při plné odpovědnosti za tuto činnost jak vůči ústřední vládě z hlediska přidělených finančních zdrojů, tak vůči místním občanům z hlediska využití těchto zdrojů.
27. V souvislosti s komplexními národními strategiemi boje proti chudobě integrovat politiky na všech úrovních, včetně ekonomických a fiskálních politik, budování kapacit a institucí, a dávat přednost investicím do vzdělávání a zdravotnictví, sociální ochrany a sociálních služeb, s cílem zvýšit potenciál lidí žijících v chudobě:
- a) prosazováním souladu mezi národními a mezinárodními strategiemi a programy na potírání chudoby na všech úrovních;
  - b) pomocí rozvojovým zemím při zlepšení kapacit pro sběr statistických dat a rozborů vztahujících se k chudobě, které jsou potřebné pro vytváření politik na snížení chudoby;
  - c) zajištěním, aby makroekonomická politika odrážela a plně integrovala mj. i cíle růstu zaměstnanosti a snížení chudoby;
  - d) vybízením vlád, aby ve vhodné míře přehodnotily svou národní fiskální politiku, včetně progresivních daňových mechanismů, s cílem snížit příjmovou nerovnost a prosazovat sociální rovnost a spravedlnost;
  - e) restrukturalizací politiky veřejných výdajů, aby byly účinnější, průhlednější a vykazovaly jasná hlediska skládání účtů a maximalizoval se jejich účinek na vymýcení chudoby;
  - f) zlepšováním přístupu lidí žijících v chudobě k výrobním zdrojům cestou takových opatření, jako je výcvik pracovních dovedností a programy miniúvěrů;
  - g) využíváním politiky zaměstnanosti, včetně samostatné výdělečné činnosti, ke snižování chudoby;
  - h) podporou růstu malých a středních podniků pomocí formulace konsistentní dlouhodobé politiky na podporu těchto podniků a podporou jejich přístupu ke kapitálu a úvěru, poskytováním příležitostí k odbornému výcviku a přístupu ke vhodným technologiím, snižováním byrokratických předpisů, prosazováním rovnosti mužů a žen a standardů práce a posilováním zlepšeného přístupu malých a středních podniků ke kontraktům týkajícím se výstavby infrastruktury;
  - i) nalézáním různých možností k lepšímu poznání povahy neformálního sektoru, aby bylo možné vyhodnotit jeho podíl na národní ekonomice a, tam kde je to vhodné, zlepšováním jeho produktivity pomocí odborného výcviku a přístupu ke kapitálu, včetně miniúvěrů, postupným zlepšováním pracovních podmínek, prosazováním základních práv pracovníků a zvýšením sociální ochrany a usnadňováním event. integrace neformálního sektoru do formální ekonomiky;
  - j) vybudováním, posilováním a rozšiřováním miniúvěrů a jiných finančních instrumentů přizpůsobených potřebám a potenciálu marginalizovaných lidí a zranitelných skupin, aby miniúvěry byly k dispozici většímu počtu lidí, zejména ženám a znevýhodněným skupinám, zejména lidem žijícím v chudobě a zpřístupňováním co největšímu počtu lidí informací a školení o účinném působení a výhodách těchto miniúvěrů;
  - k) vybízením k zakládání družstev a, tam kde je to vhodné, usnadněním jejich založení;

- l) podporou trvale udržitelného rozvoje venkova, zejména v oblastech s nízkým potenciálem pro zemědělskou činnost;
  - m) rozšiřováním poradenských služeb a technické pomoci v oblasti zemědělství, včetně chovu hospodářských zvířat a rybolovu, podporou malých podniků a samostatné výdělečné činnosti pracovníků ve venkovských oblastech, zejména žen, s cílem čelit problémům chudoby na venkově, problémům bezzemků a migrace z venkova do měst; podporovat industrializaci venkovských oblastí za účelem tvorby pracovních příležitostí;
  - n) rozvojem a podporou institucionálních kapacit (například výcvikem řídicích pracovníků);
  - o) zajištěním perspektivy rovnosti mužů a žen na všech úrovních a přijetím opatření k boji proti feminizaci chudoby, se zřetelem k potenciální roli žen a dívek při potírání chudoby;
  - p) prosazováním participativního posouzení chudoby, jakož i posouzení sociálního dopadu, ve kterém jsou zahrnuty kategorie pohlaví, věku a další relevantní sociální a ekonomické kategorie a definováním, mimo jiné, rozsahu a lokalizace chudoby a všech nejvíce postižených, aby bylo možné vypracovat strategie boje s chudobou;
  - q) zaměřením se na zvláštní potřeby zranitelných a znevýhodněných skupin;
  - r) podporou iniciativ pomáhajících dát lidem žijícím v chudobě, zejména ženám starajícím se o rodinu, širší možnosti a podporou jejich kapacity k samostatnému organizování jejich práce, což jim umožní lépe využít existující příležitosti a produktivní zdroje;
  - s) zajištěním účasti komunity při formulaci a provádění strategií a programů na snížení chudoby s cílem zvýšit samostatnost lidí a prosazením holistického přístupu k různým potřebám lidí. Občanská společnost může ve spolupráci s národními vládami sehrát důležitou roli při plánování, organizaci a poskytování základních sociálních potřeb;
  - t) zajištěním přístupu ke všem základním sociálním službám, a to i v dobách finančních krizí;
  - u) využitím zdravotnické politiky jako nástroje pro vymýcení chudoby podle doporučení obsažených ve strategii Světové zdravotnické organizace (WHO) pro otázky chudoby a zdraví, rozvíjením trvale udržitelných a účinně řízených zdravotnických systémů zaměřených na hlavní nemoci a zdravotní problémy postihující chudé lidi a dosažením větší rovnosti ve financování zdravotnictví. Vlády by při tom měly mít na zřeteli ustanovení o všeobecném přístupu k vysoce kvalitní základní zdravotní péči během celého životního cyklu, včetně péče o sexuální a reprodukční zdraví a dosažení tohoto cíle nejpozději do roku 2015, jakož i ustanovení o programech zdravotnické výchovy, čisté vodě a bezpečných sanitárních zařízeních, výživě, bezpečných potravinách a imunizačních programech;
  - v) podporou decentralizace v poskytování základních sociálních služeb, jakožto prostředku pro účinnější reagování na potřeby lidí.
28. Vypracovat a provádět trvale udržitelné strategie ve prospěch chudých, které rozšiřují potenciál a zvyšují schopnosti žen a mužů žijících v chudobě, s cílem zlepšit kvalitu jejich života; tyto strategie by mohly zahrnovat zlepšení přístupu k produktivním zdrojům a minifinancování a vypracování programů ke zvýšení produktivity a zlepšení znalostí, dovedností a schopností.
29. Sdílet nejlepší praxi v budování a zlepšování systémů sociální ochrany, které kryjí rizika, jež nemohou zvládnout příjemci pomoci svým vlastním přičiněním, nezavádějí je však do

pasti chudoby, zajistit přístup k sociální ochraně včetně pomoci záchranných sociálních sítí pro lidi žijící v chudobě a podporovat roli systémů svépomoci a vzájemného poskytování pomoci, včetně inovativních programů se základnou v komunitách, a tím přispívat k budování univerzálnějších a komplexnějších systémů ochrany, s plným zřetelem na specifickou situaci zemí, zejména

- a) zkoumáním způsobů a prostředků podpořených dostatečnými zdroji a, pokud je to vhodné, novým rozdělením zdrojů a finanční pomoci od dárců, s cílem rozvíjet systémy sociální ochrany pro zranitelné, nechráněné a nepojištěné lidi a v této souvislosti vyzvat ILO a další relevantní mezinárodní organizace, aby v rámci svého mandátu poskytovaly pomoc rozvojovým zemím a zemím s transformující se ekonomikou na základě jejich žádosti;
  - b) rozvíjením, pokud je to zapotřebí, nových mechanismů k zajištění trvalé udržitelnosti těchto systémů v příslušném kontextu zemí, zejména se zřetelem ke stárnutí obyvatelstva a zvyšující se nezaměstnanosti.
30. Zlepšit národní kapacitu pro boj s hladem, nedostatečnou výživou a nedostatkem bezpečných potravin na úrovni domácností, ve spolupráci se Světovým potravinovým programem (WFP), Organizací OSN pro výživu a zemědělství (FAO) a dalšími zainteresovanými organizacemi, zejména cestou uznání klíčové role žen při zajišťování bezpečnosti potravin a podporou žen v tomto směru. Za tím účelem vyzvat vlády, které to dosud neučinily, aby stanovily bezpečnost potravin za základní prvek svých strategií pro potírání chudoby a svých sociálních politik.
31. Vybízet k mezinárodní podpoře zemí s transformující se ekonomikou, s cílem pomáhat jim:
- a) kombinovat všeobecné pokrytí sociálními službami s cílenou pomocí nejzranitelnějším skupinám, aby se ulehčily potíže spojené s transformací;
  - b) provádět politiky směřující k zapojení lidí, kteří se v důsledku transformace dostali na okraj společnosti, a politiky k překonání sociálního vyloučení a jiné deprivace;
  - c) udržovat postačující sociální programy.

Závazek 3

Prosazovat cíl plné zaměstnanosti jako základní prioritu našich ekonomických a sociálních politik a umožnit všem mužům a ženám dosáhnout bezpečného a trvale udržitelného živobytí pomocí svobodně zvoleného produktivního zaměstnání a práce:

32. Pokud je to zapotřebí, znovu přezkoumat makroekonomickou politiku s cílem dosáhnout vyšší tvorbu zaměstnanosti a snížení úrovně chudoby a zároveň se snažit udržovat nízkou míru inflace.
33. Vytvářet příznivé prostředí pro sociální dialog zajištěním účinného zastoupení a účasti organizací pracovníků a zaměstnavatelů a jejich příspěvku k vytváření politik k dosažení široce založeného sociálního pokroku.
34. Rozšiřovat příležitosti pro produktivní zaměstnanost, včetně samostatné výdělečné činnosti, se zvláštním zaměřením na malé a střední podniky, pomocí investic do lidských zdrojů, podnikání a zaměstnatelnosti lidí, zejména cestou vzdělávání, odborného výcviku a výcviku v řízení, zvyšování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a rovněž posílením technické spolupráce a spolupráce se soukromým sektorem v této oblasti.
35. Podporovat komplexní programy ILO týkající se zajištění slušné práce, které zahrnují podporu rovných příležitostí pro všechny ženy a muže včetně osob se zdravotním

postížením a plné respektování základních práv pracovníků definovaných relevantními úmluvami ILO a dalšími mezinárodními instrumenty, včetně zákazu nucené práce a práce dětí, zajištění práv na svobodu sdružování a kolektivní vyjednávání, zajištění rovného odměňování žen a mužů za práci stejné hodnoty a nediskriminace v zaměstnání a zlepšování sociální ochrany a podpora sociálního dialogu.

36. Uznat potřebu vypracovat koherentní a koordinovanou mezinárodní strategii zaměstnanosti, aby se zvýšila možnost lidí dosáhnout trvale udržitelné živobytí a získat přístup k zaměstnání a v této spojitosti podporovat návrh, aby Mezinárodní organizace práce svolala v roce 2001 světové fórum k otázkám zaměstnanosti.
37. Vyzvat Mezinárodní organizaci práce, aby usnadnila a koordinovala výměnu nejlepší praxe v oblasti politiky zaměstnanosti a stimulování a rozšiřování tvorby zaměstnanosti, snižování nezaměstnanosti, zvyšování kvality práce a zlepšování služeb trhu práce a zaměstnanosti.
38. Zlepšovat kvalitu práce a úroveň zaměstnanosti, mimo jiné,
  - a) trvalým úsilím o ratifikaci - pokud to vlády dosud neučinily - a plné provádění úmluv ILO týkajících se základních práv pracovníků, tj. svobody sdružování a efektivního uznání práva na organizování a kolektivní vyjednávání, vyloučení všech forem nucené a povinné práce, účinné zrušení práce dětí a vyloučení diskriminace v zaměstnání a povolání;
  - b) plným zvážením možností ratifikovat a plně provádět další úmluvy ILO týkající se práv nezletilých, žen, mladých lidí, osob se zdravotním postižením, migrujících pracovníků a domorodého obyvatelstva při práci;
  - c) respektováním, prosazováním a realizací zásad obsažených v Deklaraci ILO o základních zásadách a právech při práci včetně navazujících akcí;
  - d) podporou a účastí v globální kampani za odstranění nejhorsích forem dětské práce, včetně prosazení univerzální ratifikace a provádění úmluvy ILO č. 182 o zákazu a okamžitých akcích k odstranění nejhorsích forem dětské práce;
  - e) podporou bezpečného a zdravého prostředí při práci s cílem zlepšit pracovní podmínky a snížit dopady pracovních úrazů a nemocí z povolání na jednotlivé pracovníky i na systémy zdravotní péče.
39. Zajistit účinnou a komplexní činnost k vyloučení škodlivé práce dětí, mimo jiné vypracováním a prováděním národních plánů a akcí, zajištěním přístupu k základnímu vzdělání, posilováním zaměstnanosti a příležitostí pro získání příjmu rodinám, jejichž děti pracují, věnováním zvláštní pozornosti problémům dívek, podporou spolupráce vlád, organizací zaměstnavatelů a pracovníků s rodinami, kde pracují děti, a občanskou společností a zdůrazňováním potřeby úzké spolupráce mezi ILO, Dětským fondem OSN (UNICEF), Světovou bankou a dalšími relevantními aktéry.
40. Vyzvat významné organizace systému OSN, aby poskytovaly koordinovaným způsobem národním vládám technickou pomoc a pomáhaly jim v jejich úsilí o prosazení sociálního rozvoje a dosažení cílů vymýcení chudoby, plné zaměstnanosti a sociální integrace, včetně rovnosti mužů a žen.
41. Vybízet soukromý sektor, aby respektoval základní práva pracovníků, tak jak jsou opětovně potvrzena v Deklaraci ILO o základních zásadách a právech při práci.
42. Zlepšovat metody pro sběr a analýzu základních dat o zaměstnanosti, členěných zejména podle věku, pohlaví a relevantních sociálních a ekonomických kategorií, které přicházejí

v úvahu v kontextu jednotlivých zemí, včetně zohlednění neformálního sektoru a sektorů zemědělství a služeb i nových forem zaměstnání a zkoumat praktické možnosti pro rozvíjení a zlepšování mechanismů sloužících k měření neplacené práce.

43. Zvážit možnost velké konference o neformálním sektoru v roce 2002, kterou by uspořádala Mezinárodní organizace práce.
44. Vyzvat Mezinárodní organizaci práce, aby pomáhala členským státům na jejich žádost rozšířit řadu podpůrných opatření ve prospěch pracovníků neformálního sektoru, včetně jejich zákonných práv, sociální ochrany a přístupu k úvěrům.
45. Pokud je to vhodné vypracovat a posílit modalitu pokrytí systémem sociální ochrany lidí zapojených do pružných forem zaměstnání a uspokojit tak jejich potřeby.
46. Všude kde je to vhodné, přijmout a/nebo posílit právní předpisy a jiné mechanismy pro stanovení minimální mzdy.
47. Zajistit, aby migrující pracovníci měli prospěch z ochrany poskytované relevantními národními a mezinárodními instrumenty, přijmout konkrétní a účinná opatření proti vykořisťování migrujících pracovníků a vybízet všechny země, aby zvážily ratifikaci a plně provádění relevantních mezinárodních instrumentů o migrujících pracovnících, včetně Mezinárodní úmluvy o ochraně práv všech migrujících pracovníků a jejich rodinných příslušníků.
48. Ve spolupráci s organizacemi zaměstnavatelů a pracovníků a dalšími relevantními aktéry občanské společnosti přijmout odpovídající opatření zaměřená na specifické problémy zaměstnanosti mládeže, starších pracovníků, osob se zdravotním postižením, rodičů samoživitelů a dlouhodobě nezaměstnaných, se zvláštním ohledem na ženy, například
  - a) zlepšovat jejich přístup k novým technologiím, odbornému výcviku a poradenství, provádět programy zprostředkování pracovních míst a usnadňovat získání pracovní praxe, včetně zaučení při zaměstnání, a také uznávat pracovní praxi získanou dobrovolnou činností a neplacenou prací;
  - b) podporovat celoživotní učení a přístup k informacím trhu práce a šít na míru programy k uspokojení konkrétních potřeb těchto skupin, aby získávaly dovednosti požadované ekonomikou založenou na znalostech;
  - c) zapojit soukromý sektor do výcvikových programů zaměřených na získání dovedností;
  - d) přizpůsobit a zlepšit přístup mladých lidí k vzdělávacím programům odborných škol, škol druhého stupně a vysokých škol, aby došlo k uspokojení rychle se měnících potřeb trhu práce a usnadnil se přechod mezi učením a prací;
  - e) umožnit starším pracovníkům, aby pokračovali v zaměstnání a aktivně se podíleli na pracovním procesu.
49. Prosazovat rovnost mužů a žen a odstranit diskriminaci na základě pohlaví na trhu práce a v tomto směru mj.:
  - a) prosazovat zásadu rovného odměňování a odstranění diskriminace a zevrubně zvážit ratifikaci úmluvy ILO č. 100 o rovnosti odměňování pracujících mužů a žen za práci stejné hodnoty¹⁴ a úmluvy č. 111 o diskriminaci v zaměstnání a povolání¹⁵ a po ratifikaci je plně provádět;

---

14 Přijata na 34. zasedání Mezinárodní konference práce v roce 1951.

15 Přijata 28. června 1958 na 42. zasedání Mezinárodní konference práce.

- b) zajistit právo na rovné odměňování za stejnou práci a práci stejné hodnoty pro ženy i muže;
- c) pomáhat ženám a mužům při sladění zaměstnání s povinnostmi k rodině, mj. pružnými uspořádáními, například dobrovolným zaměstnáváním rodičů na částečný úvazek a sdílením pracovního místa, jakož i dostupnými a finančně přijatelnými a kvalitními zařízeními péče o dítě a závislé osoby a brát při tom zvláštní ohled na potřeby domácností s jedním živitelem.

Závazek 4

Podporovat sociální integraci posilováním stabilních, bezpečných a spravedlivých společností založených na prosazování a ochraně všech lidských práv, jakož i na nediskriminaci, toleranci, respektování různosti, rovnosti příležitostí, solidaritě, bezpečnosti a účasti všech lidí, včetně znevýhodněných a zranitelných skupin a osob:

- 50. Posilovat mechanismy pro účast všech lidí a prosazovat spolupráci a dialog mezi všemi úrovněmi státní správy a občanskou společností, který přispívá k sociální integraci.
- 51. Zesílit podporu občanské společnosti, včetně podpory organizací na úrovni komunit pracujících s lidmi se zvláštními potřebami, a urychlit provádění instrumentů OSN týkajících se těchto skupin; vybízet k trvalým investicím do sociálních institucí a sociálního kapitálu a zdokonalovat sociální sítě, zejména se zřetelem k lidem žijícím v chudobě a jiným skupinám na okraji společnosti.
- 52. Zajišťovat příznivé prostředí pro organizace občanské společnosti, mj. s cílem usnadnit jejich účast na poskytování sociálních služeb koordinovaným, demokratickým, průhledným a zodpovědným způsobem. Mělo by rovněž být vyvinuto úsilí usnadnit organizacím občanské společnosti, zejména organizacím z rozvojových zemí, aby svou účastí přispěly k výsledkům dosaženým na významných mezinárodních fórech.
- 53. Prosazovat účinnou účast a příspěvek znevýhodněných a zranitelných skupin a osob v době tvorby právních předpisů a programů boje s chudobou a se sociálním vyloučením.
- 54. Prosazovat příspěvek, který může přinést dobrovolná práce, k vytváření pečujících společností, což představuje další mechanismus podporující sociální integraci. Komisi pro sociální rozvoj uložit, aby v roce 2001, který je Mezinárodním rokem dobrovolníků, tuto problematiku posoudila.
- 55. Podporovat zapojení dobrovolníků do sociálního rozvoje, mj. vybízením vlád, aby s přihlédnutím k názorům všech aktérů vypracovaly komplexní strategie a programy, a zvyšovat povědomí veřejnosti o hodnotě a příležitostech dobrovolné práce a vytvářet příznivé prostředí pro jednotlivce a další aktéry občanské společnosti, aby se zapojovali do dobrovolných aktivit, a vybízet soukromý sektor, aby tyto činnosti podporoval.
- 56. Uznat, že rodina je základní jednotkou společnosti a že sehrává klíčovou roli v sociálním rozvoji a je mocnou silou pro soudržnost a integraci. V různých kulturních, politických a sociálních systémech existují různé formy rodin. Uznat dále, že rovné a spravedlivé postavení žen a mužů a respektování práv všech rodinných příslušníků jsou nezbytné pro blaho rodiny a celé společnosti, a prosazovat odpovídající akce k uspokojení potřeb rodin a jejich jednotlivých členů, zejména v oblasti ekonomické podpory a poskytování sociálních služeb. Větší pozornost by měla být věnována zejména pomoci rodinám v jejich podpůrné, výchovné a pečující roli, příčinám a důsledkům rozpadu rodin a přijetí opatření ke sladění pracovního a rodinného života mužů i žen.
- 57. Vybízet média, například pomocí Internetu a jiných forem informačních technologií, aby přispěla k podpoře a prosazování sociální integrace tím, že přijmou vřezahrnující a

participativní přístup při vytváření, rozšiřování a využívání informací včetně jejich zpřístupnění znevýhodněným a zranitelným skupinám.

58. Uznat pozitivní roli médií a informačních technologií, včetně Internetu a současně identifikovat a přijmout opatření proti rostoucímu rozšiřování dětské pornografie a jiných obscénních materiálů, proti propagaci netolerance, včetně náboženské nesnášenlivosti, nenávisti, rasismu, diskriminace založené na pohlaví a věku a proti vybízení k násilí prostřednictvím médií a informačních technologií, včetně Internetu.
59. Zajistit, aby vzdělávání na všech úrovních prosazovalo všechna lidská práva a základní svobody, toleranci, mír, porozumění kulturní diverzitě a její respektování a solidaritu v globálně vzájemně závislém světě, jak to vyjadřuje Deklarace a Akční program o kultuře míru¹⁶, jakož i v kontextu Mezinárodního roku OSN pro dialog mezi civilizacemi (2001), Dekády OSN pro výchovu k lidským právům (1995-2005) a Třetí dekády boje proti rasismu, rasové diskriminaci, xenofobii a s ní spojené netolerantnosti.
60. Odstranit všechny formy diskriminace, včetně rasové diskriminace a xenofobie a s ní spojené netolerantnosti a v tomto kontextu podporovat provádění Mezinárodní úmluvy o odstranění všech forem rasové diskriminace¹⁷ a svolání Světové konference proti rasismu, rasové diskriminaci, xenofobii a s ní spojené netolerantnosti, která by se měla konat v roce 2001 v Jižní Africe.
61. Zajistit trvalou a zesílenou činnost k potírání všech forem násilí vůči ženám a uznat, že násilí vůči ženám, ať již k němu dochází v soukromí nebo na veřejnosti, porušuje a omezuje nebo zamezuje, aby ženy mohly užívat svá lidská práva a základní svobody.
62. Uznat příspěvek původního obyvatelstva pro společnost a podporovat úsilí, aby mu byla poskytnuta větší odpovědnost za řízení jeho vlastních záležitostí, například
  - a) hledat způsob, jak mu poskytnout účinnou možnost rozhodovat o věcech, které se původního obyvatelstva přímo týkají,
  - b) vybízet organizace systému OSN, aby v rámci svého mandátu přijaly účinná programová opatření pro zapojení původního obyvatelstva do záležitostí, které jsou pro jeho zájmy a starosti relevantní.
63. Podpořit probíhající práce na návrhu deklarace práv původního obyvatelstva s cílem dosáhnout dokončení prací před závěrem Mezinárodní dekády původních obyvatel světa v roce 2004 a dát podporu ustavení permanentního fóra OSN k diskusi o otázkách původního obyvatelstva v rámci mandátu Hospodářské a sociální rady ve vztahu k ekonomickému a sociálnímu rozvoji, kultuře, životnímu prostředí, vzdělávání, zdraví a lidským právům.
64. Vyměňovat si názory a informace o národních zkušenostech a nejlepší praxi v přípravě a provádění politik a programů týkajících se stárnutí a prosazování plné integrace a trvalé účasti starších osob ve společnosti jako plných aktérů v procesu rozvoje, a v této souvislosti podpořit svolání Druhého světového shromáždění o stárnutí, které by se mělo konat v roce 2002 ve Španělsku.
65. Naléhavě podporovat výzkum skutečné a projektované situace starších lidí, zejména v rozvojových zemích se zaměřením na jejich produktivní roli a příspěvek k rozvoji, a významně tak přispět k revizi Mezinárodního akčního plánu pro problematiku stárnutí¹⁸, k níž by mělo dojít na Druhém světovém shromáždění o stárnutí.

---

16 Rezoluce Valného shromáždění 53/243.

17 Rezoluce Valného shromáždění 2106 A (XX) příloha

18 Viz „Zpráva Světového shromáždění pro otázky stárnutí“, Vídeň, 26.7-6.8.1982 (publikace OSN č. E.82.1.16), kapitola VI.

66. Rozšířit záběr politik a opatření, mezi jiným podporou provádění standardních pravidel OSN pro vyrovnání příležitostí osob se zdravotním postižením¹⁹, a dát lidem se zdravotním postižením možnost sehrát plnou roli v životě společnosti. Zvláštní pozornost je třeba věnovat ženám a dětem se zdravotním postižením a osobám s vývojovými vadami a osobám s mentálním a psychiatrickým postižením.
67. Zajistit osobám se zdravotním postižením přístup k zaměstnání pomocí organizace a úprav pracovního prostředí a zlepšovat jejich zaměstnatelnost pomocí opatření, která zvyšují jejich vzdělání a získávání dovedností pomocí rehabilitace v rámci komunity, kdekoli je to možné, a pomocí jiných přímých opatření, která mohou zahrnovat pobídky podnikům, aby zaměstnávaly osoby se zdravotním postižením.
68. Zesílit úsilí o zajištění ochrany lidských práv a důstojnosti migrujících osob bez ohledu na jejich právní postavení, sociální a ekonomickou integraci dokumentovaných migrujících osob, poskytnutí účinné ochrany migrujícím osobám, zejména provedením relevantních opatření podle Vídeňské úmluvy o konzulárních vztazích²⁰, poskytováním základních sociálních služeb, usnadněním spojování rodin dokumentovaných migrujících osob a rovným zacházením s nimi podle zákona.
69. Prosazovat opatření na národní i mezinárodní úrovni zaměřená na prevenci nezákonného obchodování a transportu migrujících osob a obchodování lidmi, zejména obchodu ženami a dětmi pro účely prostituce, ekonomického vykořisťování a jakýchkoli jiných forem vykořisťování, jako je například služba v domácnosti a práce pro splácení dlužných závazků. Stanovit jasné tresty za obchodování lidmi a obchodování a nelegální dopravu migrujících osob s podporou účinných administrativních procedur a zákonů a zajistit potrestání těch, kteří byli z těchto zločinů usvědčeni.
70. Co nejdříve dokončit protokoly o obchodování a pašování, o kterých v současné době jedná ve Vídni ad hoc výbor pro vypracování Úmluvy o nadnárodním organizovaném zločinu.
71. Podporovat úsilí Programu mezinárodní protidrogové kontroly OSN při provádění jeho mandátu v rámci mezinárodních smluv o kontrole drog a s využitím při tom závěrů dvacátého zvláštního zasedání Valného shromáždění, které bylo věnováno potírání světového drogového problému²¹. Zaujmout při tom vyvážený a komplexní přístup zahrnující snížení poptávky, boj proti obchodování a snižování nabídky narkotik a psychotropních látek.
72. Uznat, že stabilní, podpůrné a péči zajišťující rodinné vztahy, s podporou komunity a profesionálních služeb, tam kde jsou dostupné, mohou představovat důležitou ochranu proti zneužívání drog, zejména mezi nezletilými. Je třeba vybízet školy a média, například s využitím informačních technologií a Internetu, aby poskytovaly mladým lidem informace o nebezpečích spojených se zneužíváním těchto látek a o drogové závislosti a pokyny jak hledat pomoc.
73. Uznat, že konzumace tabáku a nadměrné pití alkoholu, zejména u žen a mladých lidí, znamená vážné ohrožení jejich zdraví, a podporovat všechny země ve vypracování komplexních programů ke snížení spotřeby tabáku, expozice tabákovému kouři a i omezení nadměrného pití alkoholu.

---

019 Rezoluce Valného shromáždění 48/96, příloha

20 OSN, řady smluv, svazek 596, č. 8638

21 Viz rezoluce OSN S-20/2, S 20/3 a S-20/4.

---

74. Dále posilovat účinnost organizací a mechanismů pracujících na prevenci a mírovém řešení konfliktů a vypořádat se sociálními kořeny a následky konfliktů.
75. Posilovat schopnost relevantních orgánů OSN, aby v rámci svého mandátu ve svých strategiích a aktivitách týkajících se řízení situací po skončení konfliktů a ve svém výzkumu, analýzách, odborném výcviku a operačních aktivitách prosazovaly opatření vedoucí k sociální integraci, aby tak bylo možno lépe se vyrovnat s traumaty obnovy, rehabilitace, usmíření a rekonstrukce v situacích po skončení ozbrojených konfliktů a prosazovat při tom také participativní rozvojové iniciativy. Větší pozornost je při tom třeba věnovat dětem, včetně nezletilých uprchlíků bez doprovodu, dětem zbaveným domova, dětem odloučeným od rodin a dětem, které byly součástí vojska nebo byly zapojeny do ozbrojených konfliktů.

Závazek 5

Prosazovat plné respektování lidské důstojnosti a dosažení rovnosti a spravedlnosti mezi ženami a muži a uznání a zvýšení účasti žen a žen ve vedoucích rolích v politickém, občanském, ekonomickém, sociálním a kulturním životě a v rozvoji:

76. Prosazovat plný výkon všech lidských práv a základních svobod pro všechny ženy a dívky, jakožto jeden z předpokladů pro rovnost obou pohlaví. Vlády by měly zajistit, že všechna lidská práva žen a dívek budou respektována, chráněna a podporována vypracováním, prováděním a účinným vymáháním politik a právních předpisů citlivých k otázkám pohlaví.
77. Vyloučení diskriminace žen a zvýšení jejich potenciálu a jejich plná účast ve všech oblastech a na všech úrovních by měly být prioritním cílem na národní i na mezinárodní úrovni a měly by se stát nedílnou součástí sociálního rozvoje. Spravedlivý sociální rozvoj vyžaduje plné respektování lidské důstojnosti, rovnosti a spravedlnosti mezi ženami a muži, uvedení úvah o rovnosti obou pohlaví do všech úrovní politického rozhodování a plánování programů a projektů. Přes určitý pokrok není genderový mainstreaming dosud univerzální a nerovnost na základě pohlaví nadále přetrvává v mnoha oblastech většiny společností.
78. Vzít plně v úvahu a provádět výsledky 23. zvláštního zasedání Valného shromáždění nazvaného „Ženy 2000: rovnost mužů a žen, rozvoj a mír pro 21. století“²².
79. Zajistit uvádění hlediska rovnosti mužů a žen do provádění každé z dalších iniciativ majících vztah k závazkům přijatým na summitu a zvážení specifických rolí a potřeb žen ve všech oblastech sociálního rozvoje, mj. zvážit dopady z hlediska rovnosti mužů a žen v souvislosti se všemi návrhy a přijmout opatření k nápravě situací, v nichž jsou ženy znevýhodněny. Použití pozitivních a kladných opatření a programů zvyšování možností žen se schvaluje jak pro použití vládami, tak pro činnost mezinárodních organizací.
80. Zesílit národní snahy, včetně poskytnutím pomoci mezinárodního společenství k prosazení zvýšených možností žen a za tím účelem zejména:
- odstranit do roku 2005 rozdíl ve školní docházce dívek a chlapců na základních školách i školách druhého stupně a zajistit bezplatné, povinné a univerzální základní vzdělání pro dívky i chlapce do roku 2015;
  - zlepšit a zvýšit přístup žen a dívek ke všem formám vzdělání na všech úrovních;

22 Viz Oficiální záznamy Valného shromáždění, 23. Zvláštní zasedání, dodatek 3 (A/S-23/10/Rev.1) kapitola III.

- c) dosáhnout 50% zlepšení v úrovních gramotnosti dospělých do roku 2015, zejména gramotnosti žen;
  - d) zvýšit účast žen a dosáhnout vyváženého zastoupení žen a mužů ve všech sektorech a povoláních na trhu práce a odstranit rozdíly ve výdělcích příslušníků obou pohlaví;
  - e) zajistit snížení nemocnosti a úmrtnosti v mateřství a považovat to za prioritu sektoru zdravotnictví;
  - f) vyloučit všechny formy násilí vůči ženám, domácího násilí i násilí na veřejnosti;
  - g) prosazovat programy umožňující ženám a mužům sladit pracovní povinnosti s povinnostmi k rodině a vybízet muže, aby sdíleli s ženami odpovědnost za domácnost i péči o děti.
81. Prosazovat mezinárodní spolupráci podporující regionální a národní úsilí o rozvoj a využívat analýzu a statistiky zaměřené na hledisko pohlaví a za tím účelem poskytovat národním statistickým úřadům na jejich žádost institucionální a finanční podporu a umožňovat jim tak reagovat na požadavky na data s členěním podle pohlaví a věku, která by pak vlády moly využívat při formulaci statistických ukazatelů citlivých na hledisko pohlaví pro monitorování a posouzení účinku politik a programů, jakož i pro uspořádání pravidelných strategických přezkoumání.
82. Podporovat vlády v jejich úsilí zahájit programy zaměřené na akci a opatření k urychlenému a úplnému provedení Kodaňského akčního programu a Pekingské akční platformy se stanovením termínovaných úkolů a/nebo měřitelných cílů a metod pro vyhodnocení, včetně posouzení účinků na obě pohlaví, při plné účasti žen při měření a analýze dosaženého pokroku.
83. Zvážit podepsání a ratifikaci opčního protokolu k úmluvě o vyloučení všech forem diskriminace žen²³.
84. Je zapotřebí zvýšit úsilí, aby se dosáhlo rovného přístupu ke vzdělání, péči o zdraví a sociálním službám a aby se ženám a dívkám zajistila práva na vzdělání a požívání co nejvyšších dosažitelných standardů tělesného a duševního zdraví a životních podmínek během celého životního cyklu, jakož i odpovídající, finančně dostupné a snadno dosažitelné zdravotní péče a služeb, včetně sexuální a reprodukční zdravotní péče, zejména při existenci hrozby pandemie HIV/AIDS; toto úsilí je rovněž nutné vzhledem k rostoucímu podílu starších žen.
85. Zajistit, aby se snížení nemocnosti a úmrtnosti v mateřství stalo prioritou sektoru zdravotnictví a aby ženy měly dobrý přístup k nezbytné porodnické péči, dobře přístroji i personálem vybaveným službám péče o matku a dítě, vyškolené pomoci při porodu, porodnické péči v naléhavých případech, účinnému odkazu a převozu do zařízení zdravotní péče vyšší úrovně a, tam kde je to potřebné, poporodní péči a plánování rodičovství, aby se podpořilo bezpečné mateřství a věnovala se prioritní pozornost opatřením zaměřeným na prevenci, zjištění a léčení rakoviny prsu, děložního čípku a vaječníků a osteoporézy a sexuálně přenosných infekcí, včetně HIV/AIDS.
-

23 Rezoluce Valného shromáždění 54/4, příloha.

Závazek 6

Prosazovat a dosáhnout cíle univerzálního a rovného přístupu ke kvalitnímu vzdělání, nejvyššímu dosažitelnému standardu tělesného a duševního zdraví a všeobecného přístupu k základní zdravotní péči a vyvinout zvláštní úsilí k nápravě nerovností vznikajících ze sociálních podmínek, bez rozlišování z hlediska rasy, národnosti, pohlaví, věku nebo zdravotního postižení a při respektování a prosazování našich společných i rozdílných kultur v rozvoji se snažit posílit roli kultury v rozvoji a zachovat při tom nezbytnou základnu trvale udržitelného rozvoje zaměřeného na lidi, přispívat k plnému rozvoji lidských zdrojů a k sociálnímu rozvoji, který sleduje cíl vymýtit chudobu, podporovat plnou a produktivní zaměstnanost a posilovat soudržnost společnosti:

86. Uznat primární odpovědnost vlády za poskytování nebo zajištění přístupu k základním sociálním službám pro všechny; rozvíjet trvale fungující zdravotní a vzdělávací systémy zaměřené na chudé lidi a prosazovat při tom účast komunit na plánování a řízení základních sociálních služeb, včetně podpory zdraví a prevence nemocí; a diversifikovat přístupy ke splnění místních potřeb s maximálním využitím místních dovedností a zdrojů.
87. V kontextu jednotlivých zemí zajistit odpovídající a účinné výdaje a využití zdrojů na všeobecný přístup k základnímu vzdělání a základní zdravotní péči a uvědomit si při tom pozitivní účinek, který to bude mít na ekonomický a sociální rozvoj a věnovat zvláštní úsilí zaměřené na zvláštní potřeby zranitelných a znevýhodněných skupin.
88. Zlepšit výkonnost systémů zdravotní péče, zejména na úrovni základní zdravotní péče tím, že se rozšíří přístup k zdravotní péči.
89. Zpřístupnit základní zdravotní služby všem členům společnosti a tam, kde to přichází v úvahu, zkoumat možnost neziskových programů zdravotního pojištění se základem v komunitě jako jedné z možných metod pro podporu vlády při prosazování všeobecně dostupné základní zdravotní péče .
90. Podporovat nové akce na mezinárodní úrovni, včetně proveditelnosti záměru vyhlásit Dekádu gramotnosti OSN, podporovat národní úsilí o dosažení všeobecného přístupu k základnímu vzdělání a k službám základní zdravotní péče pro všechny do roku 2015.
91. Vybízet mezinárodní organizace, zejména mezinárodní finanční instituce, aby v rámci svého mandátu měly na zřeteli celkový cíl usnadnit dlouhodobý rozvoj a aby podporovaly národní zdravotnické a vzdělávací programy.
92. Znovu potvrdit Dakarský akční rámec²⁴ pro všeobecné vzdělání přijatý na Světovém fóru pro vzdělání, které se konalo v Dakaru ve dnech 26-28. dubna 2000, a rozvíjet a posilovat národní strategie nebo akční plány na příslušných úrovních k prosazení jeho cílů: zajistit, aby do roku 2015 všechny děti, se zvláštním zaměřením na dívky a děti v obtížných životních situacích nebo děti se zvláštními potřebami, včetně dětí se zdravotním postižením, měly přístup k bezplatnému povinnému základnímu vzdělání dobré kvality a toto základní vzdělání dokončily; zlepšit péči a vzdělávání předškolních dětí; zajistit přístup k odpovídajícímu učení, životním dovednostem a programům pro výchovu k občanství; dosáhnout 50% zlepšení v gramotnosti dospělých; zlepšit kvalitu vzdělávání; a podniknout akce k vyloučení rozdílů mezi oběma pohlavími a zajistit, aby dívky a ženy měly plný a rovný přístup k vzdělání.

---

²⁴ Text je k dostání na: <http://www2.unesco.org/wef/en-conf/dakframeng.shtm#top>

93. Uznat, že dosažení vzdělání pro všechny bude vyžadovat další finanční podporu zemí a zvýšení rozvojové pomoci a prominutí dluhů ze strany bilaterálních a multilaterálních dárců, přičemž náklady se odhadují řádově na 8 miliard USD ročně. Je proto nezbytné, aby se národní vlády a také bilaterální a multilaterální dárci včetně Světové banky a regionálních rozvojových bank, občanské společnosti a nadací zavázali k novým konkrétním finančním příspěvkům.
94. Přijmout opatření pro lepší uznání a podporu práce učitelů a dalšího pedagogického personálu, včetně, tam kde to přichází v úvahu, zlepšení odměňování a výhod, relevantních výcvikových a přeškolovacích programů, strategií rozvoje lidských zdrojů a budování pracovní kariéry a opatření na podporu trvalého příspěvku učitelů ke kvalitnímu vzdělávání.
95. Vybízet rozvojové země a pomáhat jim i dalším potřebným zemím při budování kapacit pro vzdělávání druhého a třetího stupně, jakož i při výcviku studentů v dovednostech a technologiích, které jsou potřebné pro účinnou účast v moderní globální ekonomice založené na znalostech, a podporovat mezinárodní výměny v oborech vzdělávání a posilovat tak větší spoléhání se na sebe při zdolávání výzev sociálního a ekonomického rozvoje a zvyšovat citlivost a lepší porozumění pro všechny kultury a povědomí o globálních problémech.
96. Přijmout všechna odpovídající opatření k zajištění toho, aby infekční a parazitární nemoci, jako je malárie, tuberkulóza, malomocenství a schistosomiasis již neměly decimující účinek a nebránily ekonomickému a sociálnímu pokroku; posilovat národní a mezinárodní úsilí o potírání těchto nemocí, mezi jiným budováním kapacit v rozvojových zemích za spolupráce Světové zdravotnické organizace a s podporou výzkumných center.
97. Přijmout multisektorová opatření na národní úrovni umožňující všem ženám a mužům, včetně mladých lidí, aby chránili sebe i ostatní a aby byli chráněni proti infekci HIV a působit proti devastujícímu účinku epidemie na osobní, sociální a ekonomický rozvoj. Zvláště je důležité chránit důstojnost a lidská práva lidí žijících s HIV/AIDS a zlepšovat kvalitu jejich života. Opatření ke zvýšení prevence a vyrovnání se s důsledky přenosu HIV/AIDS a jiných sexuálně přenosných nemocí mohou zahrnovat:
- a) posílení služeb zdravotní péče, včetně služeb sexuálního a reprodukčního zdraví;
  - b) posílení informačních, vzdělávacích a komunikačních kampaní ke zvýšení povědomí o možnostech prevence a kontroly HIV/AIDS a podporu odpovědného sexuálního chování se zajištěním plného partnerství mládeže, rodičů, rodin, pedagogických pracovníků a poskytovatelů zdravotní péče;
  - c) výcvik poskytovatelů zdravotní péče ve všech oblastech prevence a kontroly HIV/AIDS a sexuálně přenosných nemocí, při kterém je třeba věnovat zvláštní pozornost nákazu přenášejícímu vybavení a krevním produktům a potřebě zajistit přísun zdravé krve a vyhnout se opakovanému použití nebo sdílení injekčních jehel mezi drogově závislými;
  - d) vypracování a provádění strategií k prevenci přenosu nákazy z matky na dítě;
  - e) podporu analýz politických, kulturních, sociálních, ekonomických a právních aspektů HIV/AIDS, což umožní vypracovat strategie a opatření boje proti epidemii a jejím důsledkům na národní rozvoj;
  - f) poskytnutí sociální a výchovné podpory komunitám, domácnostem, sirotkům a dětem postiženým HIV a AIDS.

98. Posílit politický závazek a úsilí na národní i mezinárodní úrovni proti HIV/AIDS se zaměřením na rozvojové země a země s transformující se ekonomikou, prostřednictvím partnerství v rámci Společného programu OSN pro HIV/AIDS (UNAIDS) jeho kosponzorů, bilaterálních dárců, vlád a nevládních organizací, včetně organizací mládeže a soukromého sektoru, na základě vícesektorového přístupu zahrnujícího, mimo jiné, výchovné a preventivní programy a služby, péči, včetně prenatální péče, přístup k finančně dostupným lékům a jiným farmaceutickým přípravkům a podporu lidem žijícím s HIV/AIDS, zahrnující péči v jejich domovech, programy plánování rodičovství a programy na posílení pravomocí žen.
99. Poskytovat podporu zemím s transformující se ekonomikou na revitalizaci jejich systémů primární zdravotní péče a prosazovat účinnější kampaně zdravotní výchovy a podpory zdravého životního stylu.
100. Na všech úrovních podporovat mechanismy a pobídky k mobilizaci obchodních společností, zejména ve farmaceutickém odvětví, aby investovaly do výzkumu zaměřeného na nalezení léků, které lze poskytovat za dostupné ceny při nemocích, které zvláště postihují lidi v rozvojových zemích, a uložit Světové zdravotnické organizaci, aby zvažila zlepšení partnerství mezi veřejným a soukromým sektorem v oblasti zdravotnického výzkumu.
101. Uznat plné právo všech lidí na nejvyšší dosažitelný standard tělesného a duševního zdraví, tak jak to vyjadřují relevantní mezinárodní lidskoprávní instrumenty a ústava Světové zdravotnické organizace. Uznat také kritickou důležitost přístupu k nezbytným léčivům za dostupné ceny. Přiznat příspěvek práv intelektuálního vlastnictví k podpoře dalšího výzkumu, vývoje a distribuce léčiv a uznat, že tato práva intelektuálního vlastnictví by měla i napříště přispívat ke vzájemné výhodnosti pro výrobce i uživatele technologických znalostí, a to způsobem, který navozuje sociální a ekonomické blaho. Souhlasit s tím, že členské státy mohou, v souladu s národními právními předpisy a mezinárodními úmluvami, k nimž přistoupily, svobodně a bez jakýchkoli omezení využívat opcí, které jsou jim k dispozici na základě mezinárodních dohod k tomu, aby chránily a zvyšovaly přístup k základním, pro život zachraňujícím léčivům.
102. Uložit Světové zdravotnické organizaci, aby ve spolupráci s UNCTAD, Světovou obchodní organizací a jinými zainteresovanými odbornými organizacemi pomáhala posílit kapacity rozvojových zemí, zejména nejméně rozvinutých zemí, aby analyzovala důsledky dohod o obchodu zdravotními službami na spravedlivé poskytování zdravotní péče a schopnost uspokojit zdravotní potřeby lidí žijících v chudobě a aby vypracovala politiky zajišťující posilování a ochranu národních zdravotních služeb.
103. Uložit Světové zdravotnické organizaci, aby spolupracovala s vládami na základě jejich žádosti, a také s mezinárodními organizacemi, při monitorování a analýze farmaceutických implikací a implikací na veřejné zdraví relevantních mezinárodních dohod, včetně obchodních dohod, aby tak vlády mohly účinně posoudit a poté rozvíjet farmaceutické a zdravotní politiky a přijmout regulační opatření, která budou zaměřena na jejich cíle a priority a aby mohly maximalizovat pozitivní a zmírnit negativní účinek těchto dohod.
104. Vybidnout organizace systému OSN ke spolupráci se Světovou zdravotnickou organizací s cílem integrovat dimenzi zdraví do jejich politik a programů, aby se uplatnila vzájemná závislost mezi zdravím a jinými oblastmi, zejména vzhledem ke skutečnosti, že řešení problémů dobrého zdraví lze často najít mimo vlastní sektor zdravotnictví; takováto spolupráce může být budována na iniciativách podniknutých v jedné nebo více následujících oblastí: zdraví a zaměstnanost, zdraví a vzdělávání, zdraví a

makroekonomická politika, zdraví a životní prostředí, zdraví a doprava, zdraví a výživa, zdraví a bezpečnost potravin, zdraví a bydlení, zdraví a rozvoj spravedlivých systémů financování zdravotnictví a obchod se zdravotnickými potřebami a službami.

105. Uložit systému OSN, aby podporoval národní úsilí a, tam, kde je to vhodné, stavěl na iniciativách podniknutých v jedné nebo více shora uvedených oblastech.

Závazek 7

Urychlit ekonomický a sociální rozvoj a rozvoj lidských zdrojů v Africe a nejméně rozvinutých zemích:

106. Vybízet k společnému národnímu a mezinárodnímu úsilí na podporu integrovaného přístupu k trvale udržitelnému rozvoji soustředěnému na lidi.

107. Vyvinout společné národní a mezinárodní úsilí na podporu umožňujícího prostředí, které usnadní integraci Afriky a nejméně rozvinutých zemí do globální ekonomiky a podpoří jejich účast v mnohostranném obchodním systému a dosáhnout toho mj. tím, že se budou:

- a) provádět odpovídající iniciativy na prominutí dluhů, které mohou vést k udržitelnému řešení dluhového břemene těchto zemí;
- b) zlepšovat přístup exportních výrobků Afriky a nejméně rozvinutých zemí na trhy průmyslově vyspělých zemí, včetně bezcelního dovozu a dovozu bez kvót v podstatě všech výrobků pocházejících z nejméně rozvinutých zemí, na co nejširší a nejliberálnější možné základně;
- c) podporovat programy pomáhající těmto zemím, aby plně využily mnohostranného obchodního režimu, jak na dvoustranné základně, tak pomocí mnohostranného úsilí, mj. prostřednictvím Světové obchodní organizace, ITC, UNCTAD a prostřednictvím dalších relevantních regionálních a subregionálních ekonomických organizací;
- d) provádět programy strukturálního přizpůsobení, které budou relevantní pro potřeby těchto zemí, a to pomocí podpory ekonomických reforem zvyšujících růst a snižujících chudobu;
- e) podporovat, mimo jiné, iniciativy rozvoje společných investičních fondů pro investice do těchto zemí v oblastech, které přispějí k trvalému rozvoji.

108. Pomáhat vládám v Africe a v nejméně rozvinutých zemích při zvyšování produktivní kapacity a konkurenční schopnosti jejich zemí pomocí, mimo jiné, politik a programů podporujících diversifikaci zemědělství a průmyslu, zřizování sítí družstevního podnikání, veřejných a soukromých systémů pro sdílení informací, podporou technologií a povzbuzováním zahraničních i domácích investic, zejména v oblasti technologií.

109. Vyzvat vlády dárcovských zemí a mezinárodní organizace, aby podporovaly pro investice do kritických služeb infrastruktury, včetně rekonstrukce v situacích po ozbrojených konfliktech a živelních pohromách, a vyzvat vlády v Africe a v nejméně rozvinutých zemích, aby využívaly investice do infrastruktury rovněž k podpoře zaměstnanosti.

110. Vybídnout zainteresované země, aby zvážily zřízení světového fondu solidarity, který by shromažďoval dobrovolné příspěvky a přispíval k vymýcení chudoby a k podpoře sociálního rozvoje v nejchudších oblastech světa.

111. Vyzvat Světový potravinový program a další příslušné odborné organizace, aby posílily aktivity „potravinový program za práci“ v zemích s nízkým příjmem a potravinovým deficitem, zejména v afrických zemích, jakožto důležitá opatření přispívající k rozvoji a

obnově potřebné infrastruktury v komunitách, ke zvyšování zaměstnanosti a dosažení dostatku potravin pro domácnosti.

112. Posílit podporu pro spolupráci Jih-Jih jakožto prostředek na podporu rozvoje v Africe a v nejméně rozvinutých zemích tím, že se zvýší objem investic a přenos vhodných technologií na základě vzájemně dohodnutých mechanismů, a také podporovat regionální rozvoj lidských zdrojů a rozvoj technologií pomocí, mimo jiné, center na podporu technologií.
113. Podporovat zvýšené úsilí vlád směřující k podpoře a posílení rozvoje lidských zdrojů v Africe a v nejméně rozvinutých zemích, v partnerství s občanskou společností, s cílem dosáhnout kvalitního základního vzdělávání pro všechny; zároveň je třeba pokračovat v investicích do škol druhého a třetího stupně a ve zvýšené míře při tom spolupracovat s mezinárodním společenstvím.
114. Podporovat úsilí vlád směřující k přidělení dalších zdrojů do kapacit vzdělávání a výchovy řídicích pracovníků v sektoru školství a zlepšovat ukazatele školní docházky, zejména pokud jde o dívky a ženy.
115. Podporovat kroky učiněné vládami k vytváření pobídek pro kvalifikované Afričany a Afričany s vysokoškolským vzděláním, aby zůstali v africké oblasti a využili tak svých dovedností a dále je tam rozvíjeli.
116. Naléhat na průmyslově vyspělé země, aby usilovaly o co nejrychlejší naplnění dohodnutého cíle přidělit 0,15 až 0,2% HNP pro účely ODA pro nejméně rozvinuté země.
117. Dát prioritu nejméně rozvinutým zemím, což platí i pro fondy a programy OSN a také pro mezinárodní a regionální finanční instituce, při přidělování zdrojů za výhodných podmínek na ekonomický a sociální rozvoj.
118. Vybízet OSN a k ní přidružené organizace, aby zvýšily poskytování technické spolupráce nejméně rozvinutým zemím. V této souvislosti vyzvat k posílení integrovaného rámce pro technickou pomoc nejméně rozvinutým zemím, navázanou na obchod.²⁵
119. Vybízet věřitelské země, aby zavedly dvoustranné mechanismy ke snížení zadluženosti ve prospěch afrických zemí a nejméně rozvinutých zemí a zdůraznit, že prominutí dluhů by mělo přispět k plnění cílů národního rozvoje, včetně vymýcení chudoby.
120. Věnovat zvláštní pozornost nejméně rozvinutým zemím, zejména zemím na jih od Sahary, při provádění iniciativy 20/20, ve spolupráci s občanskou společností, aby se zajistil všeobecný přístup k základním sociálním službám.
121. Podporovat doporučení obsažená ve zprávě generálního tajemníka²⁶ a v této souvislosti počkat na výsledky, které dosáhne ad hoc pracovní skupina pro zjištění příčin konfliktů a prosazení trvalého míru a trvale udržitelného rozvoje v Africe.
122. Vybízet 26 afrických zemí, které jsou nejvíce postiženy epidemií HIV/AIDS, aby přijaly termínované úkoly pro snížení úrovně infekce u mladých lidí do roku 2005 o 25% a vybídnout Společný program OSN pro HIV/AIDS, aby ve spolupráci se sponzorujícími agencemi připravil a navrhl prostředky pro provedení strategie s cílem dosáhnout splnění tohoto úkolu.

---

25 Výzva byla přijata na zasedání na vysoké úrovni, které projednávalo integrované iniciativy pro rozvoj obchodu nejméně rozvinutých zemí, které svolala WTO do Ženevy ve dnech 27-28. října 1997.

26 A/52/871-S/1998/318.

123. Podporovat vlády afrických zemí v rozšíření a posílení programů pro mladé lidi ve vztahu k HIV/AIDS tím, že spolu s komunitou dárců, mezinárodními organizacemi a nevládními organizacemi bude připravena kolektivní strategie, jejíž provádění by mohlo být usnadněno vytvářením pracovních skupin složených z mladých lidí; tato strategie by zajistila potřebnou vícesektorovou reakci a potřebné zásahy ke zvýšení povědomí o riziku a byla by zaměřena na potřeby mladých lidí, jakož i na potřeby lidí žijících s HIV/AIDS a dětí, které v důsledku AIDS osiřely.
124. Vybidnout UNAIDS a další kosponzory, jakožto součást mezinárodního partnerství proti AIDS v Africe (IPAA), aby podpořili země nejvíce postižené pandemií HIV/AIDS, a aby na základě žádosti těchto zemí podpořili jejich úsilí, aby mohly:
- a) přidělit dostatečné zdroje, zejména finanční zdroje a umožnit širší přístup ke kvalitním léčivům a zajistit poskytování finančně dostupných léků, včetně spolehlivých systémů distribuce a jejich užívání; provádět důslednou generickou lékovou politiku; nakupovat ve velkém; vyjednávat s farmaceutickými společnostmi; udržovat vhodné financující systémy; podporovat místní výrobní a dovozní praxi slučitelnou s národními právními předpisy a uzavřenými mezinárodními dohodami.
  - b) vypracovat strategii pro mobilizaci zdrojů na programy pro mladé lidi s jejich plným zapojením;
  - c) konsolidovat zdroje vytvářením nebo posílením sítí odborných zdrojů a identifikovat nejlepší praxi na úrovni země a na regionální úrovni;
  - d) vypracovat základní soustavu ukazatelů a nástrojů k monitorování způsobu provádění programů pro mládež a zjišťování pokroku v dosažení úkolu snížit do roku 2005 úroveň infekce u mladých lidí o 25%.
125. Podporovat africké vlády a organizace občanské společnosti, mezi jiným prostřednictvím Mezinárodního partnerství proti AIDS v Africe a národních programů, v poskytování základních služeb navázaných na sociální zabezpečení, spočívajících v poskytování péče a podpory, prevence a léčení sexuálně přenosných onemocnění, snižování přenosu nákazy z matky na dítě, umožnění přístupu k dobrovolnému a důvěrnému poradenství a testům, poskytnutí podpory změnám v chování a odpovědnému sexuálnímu chování, aby se v Africe podstatně zvýšilo úsilí k omezení šíření HIV, snížil se dopad HIV/AIDS a zastavil se další nepříznivý vývoj lidského, sociálního a ekonomického rozvoje.
126. Podporovat a poskytovat pomoc střediskům výzkumu a vývoje v Africe a v nejméně rozvinutých zemích v oblastech vakcín, léčiv a veřejného zdraví a posilovat při tom školení lékařského personálu a poradců, zlepšovat léčení a kontrolu přenosných a infekčních onemocnění, jako jsou HIV/AIDS, malárie a tuberkulóza, a pomáhat, aby očkovací látky a léčiva pro kontrolu a léčení těchto nemocí byla široce dostupná za přijatelné ceny.
127. Vybízet mezinárodní společenství, aby dalo plnou podporu účinným a úspěšným výsledkům, které vzejdou ze Třetí konference OSN o nejméně rozvinutých zemích, která se bude konat v roce 2001.

Závazek 8

Zajistit, aby v okamžiku dohody programů strukturálního přizpůsobení tyto programy obsahovaly cíle sociálního rozvoje, zejména cíle vymýtit chudobu, podporovat plnou a produktivní zaměstnanost a zvyšovat sociální soudržnost:

128. Vybízet mezinárodní finanční instituce a národní vlády, aby přijaly zásadu integrace sociálních a ekonomických aspektů do návrhů strukturálního přizpůsobení a do programů reform.
129. Programy pro přizpůsobení reagující na ekonomické krize, včetně programů vyjednaných mezi národními vládami a Mezinárodním měnovým fondem (IMF), by měly usilovat o to, aby zajistily, že tento proces nepovede k vážnému poklesu ekonomické činnosti nebo velkému krácení sociálních výdajů.
130. Vybízet vlády a mezinárodní finanční instituce, aby zlepšily probíhající dialog o návrhu, provádění a reformě programů strukturálního přizpůsobení, aby se zajistila plná integrace sociálních a ekonomických rámců na ochranu sociálních politik a programů, aby tak národy přijaly tyto programy za své a usilovaly o jejich splnění; takovému dialogu by prospěly konzultace vlád s relevantními aktéry a organizacemi občanské společnosti. Vybízet mezinárodní finanční instituce, aby při poskytování podpory pro provádění programů strukturálního přizpůsobení plně přihlížely k specifickým okolnostem dotyčných zemí.
131. Podporovat vypracování strategií pro snížení chudoby, které národy přijmou za vlastní, což je způsob, který vládám usnadní dialog s partnery rozvoje, a nástroj pro integraci sociálních cílů do národních rozvojových strategií.
132. Navrhovat národní politiky se zřetelem k potřebám lidí žijících v chudobě a začlenit po konzultaci s organizacemi občanské společnosti cíle sociálního rozvoje, včetně strategií pro snížení chudoby, do formulace programů strukturálního přizpůsobení, se zvláštním důrazem na tyto aspekty:
- a) navrhovat ekonomické politiky pro spravedlivější a lepší přístup k příjmu a zdrojům, aby byl podpořen udržitelný ekonomický růst a udržitelný rozvoj a brát při tom plně v úvahu ekonomické a sociální programy zaměřené na snížení chudoby;
  - b) chránit základní výdaje na sociální rozvoj identifikované národními vládami před rozpočtovými škrty, zejména v době krizí, a vybízet mezinárodní rozvojové banky, aby podporovaly národní úsilí v tomto směru;
  - c) zajistit, aby veřejné služby prioritně dosáhly k lidem žijícím v chudobě a zranitelným skupinám, zejména posílením existujících sociálních programů;
  - d) provádět politiky přizpůsobení a stabilizační politiky způsobem, který bude chránit lidi žijící v chudobě a také zranitelné skupiny;
  - e) zachovat a zvyšovat sociální kapitál a posilovat sociální strukturu společnosti;
  - f) přihlížet k vyvíjející se koncepci zpráv o strategiích pro snížení chudoby.
133. Zajistit průhlednost a odpovědnost vlád i mezinárodních finančních institucí a tím též zlepšenou účinnost programů strukturálního přizpůsobení a splnění cílů sociálního rozvoje.
134. Ustavit participativní mechanismy, které by zkoumaly sociální dopady programů strukturálního přizpůsobení a reformních balíčků, před implementačním procesem, během něho a po jeho skončení s cílem zmírnit jejich negativní dopad a vypracovat politiky pro zlepšení pozitivních důsledků na cíle sociálního rozvoje. Takovéto posouzení může být provedeno s podporou a spoluprací systému OSN, včetně bretton-woodských institucí, regionálních rozvojových bank a organizací občanské společnosti.
135. Zlepšit sdílení informací a koordinaci mezi Hospodářskou a sociální radou a relevantními organizacemi systému OSN a bretton-woodskými institucemi s cílem

podpořit sociální rozvoj a zkoumat cesty a prostředky ke snížení negativních účinků a zlepšení pozitivního dopadu programů strukturálního přizpůsobení.

136. Zajistit, aby při formulaci a provádění programů strukturálního přizpůsobení byla plně vzata v úvahu genderová problematika.

Závazek 9

Významně zvýšit a/nebo účinněji využít zdroje přidělené na sociální rozvoj, aby se dosáhlo cílů summitu pomocí národních akcí a regionální a mezinárodní spolupráce:

137. Doporučit, aby se v roce 2001 uskutečnilo zasedání na vysoké mezivládní úrovni o financování rozvoje, zvážit mobilizaci národních a mezinárodních zdrojů na účely sociálního rozvoje a jejich použití pro splnění Kodaňské deklarace a Akčního programu.

138. Na příslušnou žádost a s pomocí mezinárodního společenství posílit národní informační systémy, aby poskytovaly spolehlivé statistiky o sociálním rozvoji s příslušným členěním, aby bylo možné posoudit účinek sociálních politik na ekonomický a sociální rozvoj a zajistit tak, že ekonomické a sociální zdroje budou využívány účinným a výkonným způsobem.

139. Vynaložit úsilí k mobilizaci domácích zdrojů pro sociální rozvoj v souladu s národními prioritami a politikami a při tom, mimo jiné,

- a) přerozdělit veřejné zdroje na investice do sociálního rozvoje, například pomocí patřičného snížení nadměrných výdajů na vojenské účely, včetně globálních vojenských výdajů a obchodu se zbraněmi a investic do výroby a získání zbraní, s náležitým přihlédnutím k požadavkům na národní bezpečnost;
- b) usilovat o zvýšení nákladové účinnosti sociálních výdajů;
- c) posílit mechanismy a politiky k přilákání a řízení soukromých investic a touto cestou uvolnit a také zvýšit veřejné zdroje na sociální investice;
- d) usnadnit způsoby a prostředky pro zapojení a aktivní partnerství občanské společnosti při poskytování sociálních služeb.

140. Vztít v úvahu výzvy globalizace, kterým čelí rozvojové země, podporovat vlády na základě jejich žádosti při vypracování návodů pro politiky zaměřené na získání domácích příjmů nutných k úhradě sociálních služeb, sociální ochrany a jiných sociálních programů; v tomto směru, mimo jiné:

- a) prosadit rovnoměrné a progresivní rozšíření daňové základny;
- b) zlepšit účinnost správy daní, včetně výběru daní;
- c) hledat nové zdroje příjmů, což může současně omezit negativní projevy ve společnosti;
- d) uskutečnit různé formy veřejných půjček, včetně vydání dluhopisů a jiných finančních instrumentů na financování investiční výstavby.

141. Pomocí národních akcí podporovat mobilizaci nových a dodatkových zdrojů pro sociální rozvoj a v tomto směru, mimo jiné:

- a) rozšířit lidem žijícím v chudobě, zejména ženám přístup k miniúvěrům a dalším finančním instrumentům;
- b) podporovat účast komunit v plánování, poskytování a udržování místních infrastruktur pomocí takových mechanismů, jako je organizování veřejných prací na úrovni komunity;

- c) zlepšovat, a pokud je to zapotřebí, restrukturalizovat, národní daňové režimy a správy daní, aby se ustavil spravedlivý a výkonný systém podporující politiky a programy sociálního rozvoje a při tom přijmout také opatření k zamezení daňového úniku;
- d) požádat mezinárodní společenství o podporu úsilí všech zemí, které bude zaměřeno na posílení institucionální kapacity pro prevenci korupce, podplácení, praní špinavých peněz a nelegálního transferu finančních prostředků, jakož i pro navrácení těchto prostředků do zemí jejich původu.

142. Pomocí mezinárodních akcí podporovat mobilizaci nových a dodatkových zdrojů pro sociální rozvoj a k tomuto cíli, mimo jiné:

- a) vypracovat vhodné prostředky mezinárodní spolupráce v daňových otázkách;
- b) zkoumat metody pro rozdělení povinnosti nadnárodních korporací platit daně ze zisku v různých daňových a právních systémech, kde vyvíjejí činnost;
- c) zkoumat způsoby, jak potírat využívání daňových přístřeší a daňových rájů, které podkopávají národní daňové systémy;
- d) zlepšovat existující mechanismy napomáhající stabilizaci příjmů za vývoz komodit, aby se tak reagovalo na oprávněné obavy producentů z rozvojových zemí, a přihlížet při tom k tomu, že nestabilita cen komodit zůstává stále extrémně vysoká a že u mnohých komodit převládají klesající trendy;
- e) předcházet daňovým únikům a prosazovat smlouvy zabraňující dvojímu zdanění;
- f) zkoumat způsoby a prostředky ke zvýšení a rozšíření toků veřejných a soukromých finančních prostředků do rozvojových zemí, zejména do nejméně rozvinutých zemí;
- g) provést zevrubnou analýzu výhod, nevýhod a jiných dopadů návrhů na rozvíjení nových a inovativních zdrojů veřejného i soukromého financování, které je určeno na účely sociálního rozvoje a na programy vymýcení chudoby;
- h) zkoumat způsoby a prostředky jak podpořit sektor minipodniků a malých podniků, aby se stal možným nástrojem pro nový model rozvoje.

143. Vyzývat k mezinárodním akcím na podporu národního úsilí k přilákání dodatkových zdrojů pro sociální rozvoj v různých důležitých oblastech a za tím účelem například:

- a) vybízet věřitelské země a instituce, aby se aktivně snažily dosáhnout rychlého pokroku směrem k rychlejšímu, širšímu a hlubšímu prominutí dluhů, jak to bylo dohodnuto v rámci iniciativy pro vysoce zadlužené chudé země (HIPC), kde se již zvažuje zvýšená pružnost s ohledem na kritéria získání nároku, a také pomocí jiných prostředků, aby se tak zmírnilo dluhové břemeno těch zemí, které jsou kryty iniciativou, a zdůrazňovat, že prominutí dluhů by mělo přispět k cílům rozvoje, včetně odstranění chudoby, a v tomto ohledu naléhat na země, aby nasměrovaly prostředky uvolněné snížením břemene dluhové služby, zejména prominutím a snížením dluhů, na splnění cílů, které jsou v souladu s rezolucí Valného shromáždění 54/202 z 22. prosince 1999;
- b) posílit institucionální kapacitu rozvojových zemí pro řízení dluhu, vyzvat mezinárodní společenství, aby podporovalo úsilí k tomuto cíli a v tomto směru zdůrazňovat důležitost takových iniciativ, jako je „systém řízení dluhu a finanční analýzy“ a „program řízení dluhu a budování kapacity“;
- c) vyzývat ke společným národním a mezinárodním akcím zaměřeným na účinné řešení problémů spojených se zadlužením rozvojových zemí s nízkou a střední úrovní příjmu s cílem vyřešit jejich potenciální dlouhodobé problémy s udržitelností zadlužení pomocí

opatření směřujících k řešení dluhů, například fungujících mechanismů pro snižování dluhu, a vybízet všech dlužnické a věřitelské země, aby v o nejširším měřítku a tam, kde to přichází v úvahu, využívaly existujících mechanismů pro snížení dluhu;

- d) vyzývat k pokračující mezinárodní spolupráci, včetně znovupotvrzení snahy co nejdříve splnit doposud nedosažený mezinárodně dohodnutý cíl dát k dispozici 0,7% hrubého národního produktu průmyslově rozvinutých zemí na celkovou oficiální rozvojovou pomoc a tím zvýšit tok zdrojů pro sociální rozvoj;
  - e) vyzvat dárcovské i přijímající země, aby na základě vzájemných dohod a závazků plně prováděly iniciativu 20/20, ve smyslu konsensuálních dokumentů z Osla a Hanoje²⁷ a zajistit všeobecný přístup k základním sociálním službám;
  - f) poskytovat měkké financování pro provedení programů a projektů sociálního rozvoje podporujících úsilí rozvojových zemí o dosažení cílů a úkolů sociálního rozvoje;
  - g) poskytovat rozvojovým zemím bez přístupu k moři a tranzitním rozvojovým zemím příslušnou technickou a finanční pomocí pro jejich úsilí provádět závěry summitu, zejména pro řešení jejich zvláštních potřeb a problémů;
  - h) provádět závazky týkající se zvláštních potřeb a zranitelnosti malých ostrovních rozvojových států, zejména poskytovat jim účinné prostředky, včetně postačujících, předvídatelných, nových a dodatkových zdrojů na programy sociálního rozvoje, v souladu s Akčním programem pro trvale udržitelný rozvoj malých ostrovních rozvojových států²⁸ a s výsledky 22. zvláštního zasedání Valného shromáždění²⁹ a na základě relevantních ustanovení Akčního programu.
144. Podporovat větší účinnost a výkonnost při využívání zdrojů na sociální rozvoj.
145. Vybízet vlády, aby zvážily vícesektorové přístupy pro dosažení cílů sociálního rozvoje, v souladu s celkovými cíli a prioritami národního rozvoje.

Závazek 10

Prosazovat zlepšený a posílený rámec mezinárodní, regionální a subregionální spolupráce pro sociální rozvoj v duchu partnerství a ve spolupráci s OSN a dalšími mnohostrannými institucemi:

146. Ve spolupráci s výzkumnými ústavy a, pokud je to vhodné, s občanskou společností, vypracovat, posílit a zefektivnit ukazatele na národní úrovni pro posouzení a nasměrování sociálního rozvoje. K těm by mohly patřit kvantitativní a kvalitativní ukazatele pro posouzení, mimo jiné, sociálních dopadů politik a jejich dopadů z hlediska rovnosti žen a mužů. Rovněž rozvíjet a posilovat národní informační systémy produkující spolehlivé statistiky o sociálním a ekonomickém rozvoji. Relevantní orgány OSN a další relevantní instituce by měly na základě příslušné žádosti takové národní úsilí podpořit.

---

27 Byly přijaty na zasedáních o iniciativě 20/20, která se konala v Oslu od 23. do 25. dubna 1996 (A/51/140, příloha) a v Hanoji od 27. do 29. října 1998 (A/53/684, příloha).

28 Zpráva z globální konference o trvale udržitelném rozvoji malých ostrovních rozvojových států, Bridgetown, Barbados, 25.4-6.5 1994 (publikace OSN, č. E.94.I.18 a opravy) příloha II.

29 Viz rezoluce Valného shromáždění S-22/2

147. Uložit Statistické komisi, aby s pomocí statistické divize OSN a v úzké spolupráci s dalšími relevantními orgány systému OSN, včetně Administrativní koordinační komise a, tam kde to přichází v úvahu, s dalšími relevantními mezinárodními organizacemi, přezkoumala, s cílem usnadnit další posouzení Radou, práci vynaloženou na harmonizaci a racionalizaci základních ukazatelů v kontextu s plněním závěrů přijatých na konferencích a summitech OSN, a plně při tom přihlížela k rozhodnutím přijatým na fórech jiných funkčních a regionálních komisí, a aby v tomto procesu identifikovala omezený počet společných ukazatelů z těch, jež byly v současné době přijaty a široce je používají členské státy OSN, aby se snížilo břemeno uvalené na členské státy ohledně poskytování dat, s plným zřetelem na práci, která již byla v této oblasti vykonána.
148. Posílit spolupráci na regionální úrovni, která by mohla zahrnovat:
- prosazování dialogu mezi regionálními a subregionálními skupinami a organizacemi;
  - podporu regionálních komisí, aby zahájily nebo pokračovaly ve vyhodnocení provádění Kodaňské deklarace a Akčního programu a dalších iniciativ přijatých Valným shromážděním na jeho 24. zvláštním zasedání;
  - výzvu k provádění regionálních programů sociálního rozvoje, tam kde existují; výzvu přijímajícím zemím, dárcovským vládám a agencím a multilaterálním finančním institucím, aby ve svých politikách a programech pro financování více přihlížely k regionálním programům regionálních komisí a regionálních a subregionálních organizací týkajících se sociálního rozvoje.
149. Dále posilovat Hospodářskou a sociální radu jakožto orgán, který je primárně odpovědný za koordinaci mezinárodních akcí zaměřených na plnění závěrů konferencí a summitů OSN, což by mohlo zahrnovat:
- posílení těsnějších pracovních vztahů s fondy a programy OSN a se specializovanými agencemi;
  - podporu existující spolupráce mezi Hospodářskou a sociální radou a bretton-woodskými institucemi a společných zasedání se Světovou bankou a Mezinárodním měnovým fondem, aby tak tyto instituce braly náležitý zřetel na cíle a politické přístupy přijaté na konferencích a summitech OSN.
150. Rozvíjet spolupráci Jih-Jih, zejména poskytováním ekonomické a technické spolupráce, a podporovat trojúhelníkové mechanismy, v nichž by potřebnou podporu poskytovali dárci.
151. Prosazovat plnou realizaci práva na rozvoj a na odstranění překážek na cestě k rozvoji, pomocí mj. provádění ustanovení Deklarace o právu na rozvoj, jak byla znovu potvrzena Vídeňskou deklarací a Akčním programem, které přijala Světová konference o lidských právech.³⁰
152. Pokračovat v práci na velkém počtu reforem směřujících k vytvoření posíleného a stabilnějšího mezinárodního finančního systému a umožnit mu, aby se účinněji a dostatečně včas vyrovnal s novými výzvami na cestě k rozvoji.
153. Zvážit zřízení národních mechanismů, pokud je to zapotřebí a kde dosud neexistují, pro provádění Kodaňské deklarace a Akčního programu a dalších iniciativ dohodnutých na 24. zvláštním zasedání Valného shromáždění OSN.

154. Vybízet členy zákonodárných sborů, aby přijali legislativní opatření a aby rozšiřovali povědomí lidí, které je potřebné pro provádění závazků přijatých na Světovém summitu o sociálním rozvoji a dalších iniciativ obsažených v tomto dokumentu, a aby vybízeli k příspěvku Meziparlamentní unie k tomuto úsilí.
155. Uložit Hospodářské a sociální radě, aby konsolidovala probíhající iniciativy a akce zahájené na základě Kodaňské deklarace a Akčního programu, akce v rámci první Dekády OSN za vymýcení chudoby (1997-2006) a doporučení obsažená v tomto dokumentu s cílem nastartovat globální kampaň k vymýcení chudoby.
156. Společně se zavázat a povzbuzovat systém OSN a další relevantní aktéry k podniknutí dalších rozhodných a trvale pokračujících akcí k naplnění závazků přijatých Kodaňskou deklarací a Akčním programem a vyplývajících z 24. zvláštního zasedání Valného shromáždění OSN nazvaného „Světový summit o sociálním rozvoji a následné iniciativy: dosažení sociálního rozvoje pro všechny v globalizujícím se světě“ a požádat Hospodářskou a sociální radu, aby pravidelně prostřednictvím Komise pro sociální rozvoj hodnotila další provádění kodaňských závazků a závěrů přijatých na zvláštním zasedání a nevyložit při tom možnost shromáždit ve vhodnou dobu všechny zúčastněné strany za účelem vyhodnocení dosaženého pokroku a zvážení nových iniciativ.

00-59242 (E) 190900
0059242